

Article type: Research Article

Constructing and Validating of Parenting- Styles Training Package Based on Life Scripts

Maryam Alsadat Golestaneh Mirdamadi¹ , Seyed Esmaeil Mousavi^{2*}

¹⁾ MA in Counseling, Department of Counseling, Islamic Azad University Khomeini Shahr, Esfahan, Iran

²⁾ Assistant Professor, Department of Counseling, Islamic Azad University Khomeini Shahr, Esfahan, Iran

Received: 01/06/2025 Revised: 10/11/2025 Approved: 22/09/2025

Abstract

Objective: The objective of the present study is to design and validate an educational program on parenting styles based on life scripts, including the identification of influential scripts, delineation of the “script ↔ style” relationship, development of culturally sensitive educational components, and provision of a practical tool for family psychologists aimed at enhancing parent- child interactions.

Method: This qualitative study was conducted through semi-structured interviews with 19 mothers from Isfahan (purposeful sampling continued until theoretical saturation). Data analysis first followed Colaizzi’s descriptive phenomenology (extracting significant statements and initial clusters), and then proceeded with open, axial, and selective coding to model the “script ↔ style” relationship. MAXQDA was used to organize the data. Trustworthiness was ensured through data-source triangulation, participant checking, and peer auditing. The content validity of the training package was evaluated and confirmed by five experts (CVR and CVI indices within acceptable ranges; $\kappa = 0.81$ for inter-rater agreement).

Findings: The analyses yielded seven main themes and sixty subthemes. Seven life scripts including “Do Not Be Important”, “Be Perfect”, “Do Nothing”, “Do Not Be Yourself”, “Do Not Be a Child”, “Do Not Grow Up”, and “Do Not Succeed” were mapped onto distinct parenting patterns, resulting in a practical “parental script ↔ parenting style” framework. This mapping served as the basis for designing the educational package, which integrates, for each script, learning objectives, cognitive-emotional exercises, and behavioral strategies (autonomy support, constructive boundary- setting, and age-appropriate responsibility delegation).

Finding: Qualitative evidence indicates that parents’ life scripts underlie certain aspects of their parenting styles and may be reinforced within the cultural context of Iran. An effective intervention must target two levels simultaneously: the restructuring of maladaptive and unconscious scripts and the improvement of overt parenting behaviors. The developed package provides a practical, culturally grounded framework for reducing the intergenerational transmission of maladaptive patterns and enhancing parent- child interactions. A quantitative evaluation of its effectiveness is recommended for future studies.

Keywords: *parenting styles, life scripts, cognitive-behavioral intervention, parent training, qualitative research*

* **Corresponding:** Seyed Esmaeil Mousavi, es.mosavi@iaukhsh.ac.ir

- Cite this article:

Golestaneh Mirdamadi, M., & Mosavi, S. E. (2026). Constructing and validating of parenting-styles training package based on life scripts. *Qualitative Research in Behavioral Sciences*, 4(2), 41-62. <https://doi.org/10.22077/qrbs.2025.9524.1101>

Extended Abstract

Introduction

Children constitute a sensitive age group and, due to their developmental characteristics and the extent of environmental control exercised by adults, are at heightened risk for psychological disorders (Merikangas et al., 2009). Evidence indicates that maternal behavioral patterns and psychological functioning are closely linked to children's mental health outcomes, and that the family, particularly parenting styles, serves as one of the most influential environmental contexts shaping children's cognitive, emotional, and social development. Beyond academic performance, these styles are also associated with children's future mental health. Accordingly, parent training is considered a primary and effective intervention; programs such as Positive Parenting and parent-child relationship-based interventions have documented improvements in interactions and reductions in emotional-behavioral problems, while more recent approaches, including Acceptance and Commitment and mindfulness-based methods, emphasize reducing parenting stress and modifying maladaptive patterns.

Nevertheless, many of these interventions remain focused on observable behaviors and pay comparatively less attention to underlying cognitive and unconscious determinants. The framework of Transactional Analysis (TA) directly addresses this gap. By conceptualizing the "Parent- Child- Adult" ego states and the notion of the life script, TA explains how internalized parental messages are reenacted in later relationships (Ali et al., 2021; Berne, 1964). Recent reviews have also supported the utility of TA constructs in explaining parent-child interactions and informing educational and family interventions (Vos & Van Rijn, 2021, 2022). From a TA perspective, the life script is an unconscious structure formed in childhood, reinforced by parental messages, and later manifested in decision-making and parenting interaction styles. Thus, it is expected that "parents' life scripts" overlap with "parenting styles" and directly or indirectly may be transmitted to children (Stewart & Joines, 2012).

The empirical literature supports this connection: authoritative parenting is associated with secure attachment and positive developmental outcomes, whereas permissive or neglectful styles are linked to self-regulation difficulties, insecure attachment, and reduced well-being indices. Findings from Iranian studies likewise confirm associations between these styles and children's self-regulation, attachment patterns, and socio-emotional indicators. Despite this evidence, within the Iranian context, there remains a lack of systematic models that explicitly link "parents' life scripts" to "parenting styles" and translate this linkage into a culturally adapted educational program.

Accordingly, the present study seeks to examine parents' life scripts and their connections to parenting styles, aiming to establish a theoretical-empirical foundation for developing an intervention package targeting maladaptive patterns. The central research question is: How do parents' life scripts interact with their parenting style patterns, and what implications does this interaction hold for designing an educational package to modify maladaptive styles?

Method

This study employed a qualitative design and was conducted in two phases with the aim of developing a parenting-style training package grounded in life scripts. The first phase focused on extracting the relevant components from mother's lived experiences, while the second phase involved structuring and refining the training package based on the components derived from the analysis. To ensure an accurate representation of participants' experiences, Colaizzi's descriptive phenomenological method was initially used to identify significant statements and generate preliminary conceptual clusters. Subsequently, systematic coding was applied to

model the relationship between life scripts and parenting styles. Open coding was conducted to generate initial codes, axial coding to establish causal, contextual, and consequential linkages among the codes, and selective coding to integrate these findings around a central category.

The study population comprised mothers residing in Isfahan with at least one child aged three years or older. Participants were recruited through public calls disseminated in schools, community centers, parks, recreational venues, restaurants, and a counseling center. Based on predetermined inclusion and exclusion criteria, Purposeful sampling was employed, and interviews continued until theoretical saturation was reached. A total of nineteen mothers, aged between 27 and 55 years, were ultimately included in the analysis. Data were collected through in-depth semi-structured interviews. The interview guide, informed by the Transactional Analysis framework and relevant literature, was reviewed by several psychology experts. Each participant completed two interview sessions: the first centered on life scripts and the second on parenting styles. All interviews were conducted in quiet and private settings, lasted approximately 40-60 minutes, were audio-recorded with informed consent, and subsequently transcribed verbatim.

Data analysis, in addition to the coding stages, involved repeated readings of transcripts, extraction of key statements, iterative meaning-making, conceptual clustering, and within-case and cross-case analyses to compare script-style patterns and consolidate the life-script-parenting-style mapping. The final output was organized into seven overarching themes and sixty subthemes, which formed the basis for designing the components of the training package. Learning objectives, session content, workshop activities, and homework tasks were developed accordingly. The draft package underwent several rounds of expert review and revision before the final version was prepared.

Multiple strategies were used to ensure the trustworthiness and rigor of the study, including data triangulation across participant narratives and expert feedback, member checking, peer auditing, maintenance of a detailed audit trail, and inter-coder agreement, all of which yielded satisfactory reliability indicators. All procedures adhered to ethical research standards: confidentiality was maintained, pseudonyms were used, participants were informed of their right to withdraw at any stage, and ethical approval was obtained from the relevant university committee.

Results

Using Colaizzi's thematic analysis, the study examined the relationship between mothers' life scripts and their parenting styles. Analysis of the semi-structured interviews with 19 participants yielded a total of 1,074 initial codes, which, after progressive condensation, were organized into seven main categories and sixty subcategories. Findings indicated that each maternal life script exerted a distinct influence on parenting style:

1. "Do Not Be Important" Style (9 subcategories): Characterized by dismissing the child's opinions, weak relational engagement, and punitive withdrawal (e.g., *"When I get angry, I stop talking to her"*).
2. "Be Perfect" Style (14 subcategories): Defined by excessive perfectionism, strictness, and expectations of flawless performance (e.g., *"My child must do everything without mistakes"*).
3. "Do Nothing" Style (9 subcategories): Involving mutual dependency, overprotection, and completing tasks on behalf of the child (e.g., *"I always make sure nothing ever harms him"*).
4. "Do Not Be Yourself" Style (9 subcategories): Encompassing comparison with others, lack of assertiveness, and disregard for personal boundaries (e.g., *"You should behave like other children"*).

5. “Do Not Be a Child” Style (11 subcategories): Marked by expectations of adult-like behavior, irritability, and intolerance of mistakes (e.g., “*You shouldn’t act like a child*”).
6. “Do Not Grow Up” Style (6 subcategories): Defined by excessive indulgence and inhibition of the child’s autonomy (e.g., “*I prefer that he always remain my little one*”).
7. “Do Not Succeed” Style (2 subcategories): Characterized by granting extensive freedom paired with aspirational, but practically unsupported wishes for success (e.g., “*She is free to do whatever she wants*”).

Content validity of the “Parenting Styles Based on Life Scripts” training package was evaluated by a panel of five experts. Using thresholds appropriate for a five-member panel (acceptance at CVR = 1.00 and adequacy at CVI $\geq$ 0.79), a total of 180 ratings were recorded: 173 approvals and 7 disapprovals. Cohen’s kappa coefficient (κ = 0.81) indicated *excellent* inter-rater agreement, confirming the adequacy, validity, and reliability of the finalized training package.

Discussion

This study aimed to develop a parenting-style training package based on life scripts and demonstrated that seven life scripts including “Do Not Be Important”, “Be Perfect”, “Do Nothing”, “Do Not Be Yourself”, “Do Not Be a Child”, “Do Not Grow Up”, and “Do Not Succeed” are linked to distinct parenting styles. Drawing on Transactional Analysis, internalized parental messages give rise to life scripts that guide parent–child interaction patterns. In the “Do Not Be Important” script, messages of insignificance lead to reduced empathy and neglect of the child’s needs, reinforcing an uninvolved parenting style.

The “Be Perfect” script is associated with rigid standards and low tolerance for mistakes, linking disproportionate expectations to the child’s maladaptive perfectionism. “Do Nothing” translates into avoidance of action and overprotection; the parent performs tasks on behalf of the child, undermining self-efficacy and autonomy. “Do Not Be Yourself” involves constant comparison and enforced conformity, reducing autonomy support. “Do Not Be a Child” encourages the child to assume roles beyond their developmental stage, elevating expectations for adult-like behavior and fostering feelings of inadequacy. “Do Not Grow Up” maintains dependence; excessive supervision and over-support limit opportunities for independence. “Do Not Succeed” is characterized by delegated decision-making with insufficient guidance, conveying a “stay average” message.

This mapping aligns with evidence on the outcomes of different parenting styles and, importantly, highlights the script-based origins of these styles. Consequently, effective interventions should target two levels simultaneously: a behavioral level, encompassing supportive communication, constructive boundary-setting, and age-appropriate responsibility delegation; and a scriptural or cognitive-emotional level, involving recognition of internalized messages, working with parental injunctions, and rewriting personal narratives in the parental role. Given the cultural context of Iran and the potential amplification of such messages within a collectivist culture, the development of a culturally sensitive training package is essential. Such an approach has the potential to reduce the intergenerational transmission of maladaptive patterns, enhance the sustainability of parental behavioral changes, and foster children’s autonomy, competence, and emotional bonding.

Conclusion

This qualitative study identified seven unconscious life scripts that influence parenting, ranging from “Do Not Be Important” to “Do Not Succeed.” The findings indicate that these patterns have their origins in the parents’ own childhood experiences and are inadvertently transmitted

to the next generation. A key insight is the profound impact of the Iranian cultural context on this process.

By integrating Transactional Analysis theory with parenting research, the study underscores the necessity of dual-level interventions that address both observable parenting behaviors and deep-seated beliefs. These findings have important implications for the design of educational programs and family counseling in Iran, highlighting that teaching parenting skills alone is insufficient and must be accompanied by efforts to uncover and restructure parents' unconscious patterns. This study represents a significant step toward a more comprehensive understanding of the challenges inherent in parenting within Iranian families.

Limitations

This study was conducted in a single city within a relatively homogeneous population, which limits the generalizability of the findings. The focus exclusively on mothers and the use of voluntary purposive sampling may introduce selection bias. Data collection relied primarily on interviews and self-reports, which are susceptible to social desirability bias and recall errors. Additionally, the qualitative and cross-sectional nature of the study restricts causal inferences and statistical generalization. The absence of observational or multi-source data alongside the interviews further constrains the comprehensiveness of the findings.

Future Studies

Despite limitations such as the focus on mothers and geographically restricted sampling, this study opens new avenues for future research. It is recommended that subsequent studies pursue three main directions: first, examining these life scripts in more diverse populations, including fathers and culturally varied regions; second, evaluating the effectiveness of interventions based on this framework using mixed-methods approaches; and third, investigating the long-term impact of modifying these life scripts on the quality of parent-child relationships.

تدوین و ارزیابی بسته آموزشی سبک‌های فرزندپروری مبتنی بر پیش‌نویس‌های زندگی

مریم السادات گلستانه میردامادی^۱ , سید اسماعیل موسوی^{۲*}

^(۱) کارشناسی ارشد مشاوره، گروه مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمینی شهر

^(۲) استادیار، گروه مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمینی شهر

دریافت: ۱۴۰۴/۰۳/۱۱ تجدیدنظر: ۱۴۰۴/۰۸/۱۹ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۳۱

چکیده

زمینه: سبک‌های فرزندپروری نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌دهی الگوهای رفتاری و شناختی کودک دارند و بر رشد روانی-اجتماعی او اثر می‌گذارند. بخش مهمی از دشواری‌های والدگری به باورهای ناکارآمد و سناریوهای ناهشیار والدین بازمی‌گردد. چارچوب سناریوهای زندگی، در تحلیل رفتار متقابل، با تبیین پیام‌های والدی درونی شده و بازآفرینی آن‌ها در رابطه والد-کودک، ظرفیتی نو برای طراحی مداخلات فراهم می‌کند.

هدف: هدف پژوهش حاضر، طراحی و اعتباریابی بسته آموزشی سبک‌های فرزندپروری مبتنی بر سناریوهای زندگی؛ شامل شناسایی سناریوهای مؤثر، ترسیم نسبت «سناریو ↔ سبک»، تدوین اجزای آموزشی حساس به فرهنگ و فراهم‌سازی ابزار کاربردی برای روان‌شناسان خانواده به‌منظور ارتقای تعامل‌های والد-کودک بود.

روش: پژوهش حاضر با رویکرد کیفی و از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۱۹ مادر ساکن اصفهان انجام شد (نمونه‌گیری هدفمند تا اشباع نظری). تحلیل داده‌ها در گام نخست با استفاده از پدیدارشناسی توصیفی کلایزی (استخراج اظهارهای معنادار و خوشه‌های مفهومی اولیه) و سپس با کدگذاری باز، محوری و انتخابی به‌منظور مدل‌سازی نسبت «سناریو ↔ سبک» صورت گرفت؛ نرم‌افزار MAXQDA برای سازمان‌دهی داده‌ها به‌کار رفت. اعتمادپذیری یافته‌ها با مثلث‌سازی منابع، بازبینی مشارکت‌کنندگان و ممیزی همپایان تأمین شد. روایی محتوایی بسته، توسط ۵ خبره ارزیابی و تأیید گردید (شاخص‌های CVI و CVR در دامنه قابل قبول؛ برای توافق ارزیابان $K=0.81$).

یافته‌ها: تحلیل‌ها داده‌ها به ۷ مضمون اصلی و ۶۰ زیرمضمون انجامید. هفت سناریوی زندگی «مهم نباش»، «کامل باش»، «هیچ کاری نکن»، «خودت نباش»، «بچه نباش»، «بزرگ نشو» و «موفق نباش» با الگوهای مشخص فرزندپروری متناظر شدند و نقشه کاربردی «سناریوی والد ↔ سبک والدگری» شکل گرفت. این نگاهت مبناي طراحی بسته آموزشی قرار گرفت که برای هر سناریو، اهداف یادگیری، تمرین‌های شناختی-هیجانی و راهبردهای رفتاری (حمایت خودمختاری، مرزگذاری سازنده و واگذاری مسئولیت متناسب با سن) را به‌صورت یکپارچه در برمی‌گیرد.

نتیجه‌گیری: شواهد کیفی نشان می‌دهد، سناریوهای زندگی والدین زیربنای بخشی از سبک‌های والدگری‌اند و در یافت فرهنگی ایران می‌توانند تقویت شوند. مداخله مؤثر باید دو سطح را هم‌زمان هدف بگیرد: بازآرایی باورها و سناریوهای ناهشیار و بهبود رفتارهای آشکار والدگری. بسته تدوین‌شده چارچوبی عملی و بومی برای کاهش انتقال بین‌نسلی الگوهای ناسازگار و ارتقای تعامل‌های والد-کودک فراهم می‌کند؛ ارزیابی کمی اثربخشی آن در پژوهش‌های آینده پیشنهاد می‌شود.

کلید واژه‌ها: سبک‌های فرزندپروری، سناریوهای زندگی، مداخله شناختی-رفتاری، آموزش والدین، پژوهش کیفی

* نویسنده مسئول مکاتبه: سید اسماعیل موسوی، es.mosavi@iaukhsh.ac.ir

- استناد این مقاله:

گلستانه میردامادی، م. و موسوی، س. ا. (۱۴۰۴). تدوین و ارزیابی بسته آموزشی سبک‌های فرزندپروری مبتنی بر پیش‌نویس‌های زندگی. پژوهش‌های کیفی در علوم رفتاری، ۴(۲)، ۴۱-۶۲

<https://doi.org/10.22077/qrebs.2025.9524.1101>

مقدمه

کودکان، یکی از گروه‌های سنی حساس به‌شمار می‌آیند و در معرض طیفی از مشکلات و اختلالات روان‌شناختی قرار دارند (Merikangas et al., 2009). این آسیب‌پذیری، از یک‌سو پیامد ویژگی‌های تحولی و الزامات هر مرحله رشد است و از سوی دیگر، با میزان کنترل محیط و شرایط زندگی توسط بزرگسالان پیوند می‌یابد. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که شیوه‌های رفتاری مادران در بروز مشکلات روانی فرزندان نقش معناداری دارد (Mirdamadi et al., 2009) و وضعیت روان‌شناختی مادر با اختلالات کودکان مرتبط است (Derakhshanpour et al., 2016). به‌طور کلی، عوامل خانوادگی و سبک‌های فرزندپروری، از مهم‌ترین زمینه‌های محیطی اثرگذار بر رشد فردی و اجتماعی کودکان محسوب می‌شوند؛ فرزندپروری فرآیندی چندبعدی است که مجموعه‌ای از روش‌ها و رفتارهای خاص را در بر می‌گیرد و به‌صورت مستقل یا در تعامل با مسیر رشد، جو پایدار فرزندپروری را شکل می‌دهد (Alagla et al., 2021). شواهد تجربی نشان می‌دهد که سبک‌های فرزندپروری، علاوه بر عملکرد تحصیلی (Asadpour, 2022)، بر سلامت روان کودکان در آینده نیز اثر مستقیم دارند (Rezaei et al., 2022).

بر این اساس، آموزش والدین نخستین گام در ارائه خدمات مؤثر به خانواده‌ها تلقی می‌شود و می‌تواند تعاملات مثبت والد-کودک را تقویت کرده و رفتارهای آسیب‌زا را کاهش دهد. برنامه‌هایی مانند فرزندپروری مثبت با رویکردی چندسطحی و پیشگیرانه، ارتقای آگاهی و مهارت‌های والدین را هدف قرار می‌دهند (Sanders et al., 2005). همچنین برنامه مبتنی بر رابطه والد-کودک نیز با تأکید بر بازی، به بهبود مشکلات رفتاری و هیجانی کودک و ارتقای سلامت روان مادر منجر شده است (Nejati et al., 2016). در سال‌های اخیر، رویکردهای فرزندپروری مبتنی بر پذیرش و تعهد و ذهن‌آگاهی نیز، با تمرکز بر استرس فرزندپروری و نقش هم‌جوشی شناختی در الگوهای ناکارآمد والدگری، مورد توجه قرار گرفته‌اند (Tardast et al., 2021). با وجود این پیشرفت‌ها، بخش عمده‌ای از مداخلات همچنان بر رفتارهای آشکار والدین تمرکز دارد و کمتر به ریشه‌های شناختی و ناهشیار این رفتارها می‌پردازد.

یکی از چارچوب‌های نظری که به‌طور صریح به نقش گذشته فرد و سناریو/داستان زندگی در شکل‌گیری و تداوم الگوهای ارتباطی می‌پردازد، تحلیل رفتار متقابل (Transactional Analysis) است. این رویکرد، بر روابط بین فردی و کنش‌های متقابل تمرکز دارد و راهکارهای عملی برای حل مسائل میان فردی ارائه می‌کند. تحلیل ساختار شخصیت در قالب حالات «والد-کودک-بالغ» تصویری روشن از سازمان روان‌شناختی فرد و شیوه پردازش پیام‌های والدی فراهم می‌آورد (Ali et al., 2021). افزون بر چارچوب کلاسیک Berne (1964)، مرورهای نظام‌مند اخیر نشان داده است که سازه‌های تحلیل رفتار متقابل (حالات «من»، پیام‌های والدی و سناریوهای زندگی)، همچنان در تبیین الگوهای تعامل والد-کودک و طراحی مداخلات آموزشی-خانوادگی کارآمد هستند (Vos & Van Rijn, 2021). همچنین یک مرور نظام‌مند و فراتحلیل تازه، اثربخشی مداخلات مبتنی بر تحلیل رفتار متقابل را با اندازه اثرهای متوسط تا بزرگ تأیید کرده است (Vos & Van Rijn, 2022).

از منظر تحلیل رفتار متقابل، ریشه بسیاری از دشواری‌های فردی در پیام‌ها و دستورهای والدی نهفته است که در دوران کودکی تجربه می‌شوند. سناریوی زندگی، ساختاری ناهشیار است که در همان دوران شکل می‌گیرد، با پیام‌های والدین تقویت می‌شود و به تدریج در تصمیم‌های کلیدی و الگوهای تعامل فرد نمود می‌یابد. تحلیل سناریو شامل مؤلفه‌هایی مانند دستورات والدینی، الگوی غالب حالات «من»، سبک و زمان‌بندی سناریو، بازی‌های روانی و پیامدهای آن است (Stewart & Joines, 2012). بر این اساس، انتظار می‌رود سناریوهای زندگی والدین، با سبک‌های فرزندپروری آن‌ها هم‌پوشانی داشته باشد و به‌صورت مستقیم یا غیرمستقیم به فرزندان منتقل شود.

ادبیات تجربی نیز نقش سبک‌های فرزندپروری را در دلبستگی و پیامدهای رفتاری/تحصیلی نشان داده است که از جمله آن می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود: ارتباط الگوهای دلبستگی با گرایش به مصرف مواد در بزرگسالی (Fowler et al., 2013)، رابطه مثبت سبک مقتدرانه با دلبستگی ایمن و نقش سبک سهل‌گیر در پیش‌بینی دلبستگی اجتنابی (Karavasilis et al., 2016; Doinita & Nijloveanu, 2015) و پیوند مراقبت پاسخگو با سبک مقتدرانه (Millings et al., 2012). در برخی از پژوهش‌ها نیز همبستگی‌هایی میان سبک‌های والدگری و خودتنظیمی (Ebrahimi & Zeinali, 2018)، الگوهای دلبستگی و پیامدهای اجتماعی/روانی (Sepahi et al., 2023) و مؤلفه‌های هیجانی-رفتاری (Mirderikvand et al., 2016; Farzadi et al., 2021) گزارش شده است؛ افزون بر این، سبک‌های والدگری با بهزیستی روان‌شناختی دانشجویان همبستگی دارند (Asghari et al., 2015) و حتی با ابعاد معنوی/مذهبی بزرگسالان نیز ارتباط نشان داده‌اند (Zarrinkelk & Tabatabaei Borzouki, 2012; Kordestani et al., 2012). این شواهد، اهمیت پرداختن به الگوهای ارتباطی والدین را تقویت می‌کند.

با وجود اثربخشی برنامه‌های مهارت‌محور و هیجان‌محور، آنچه کمتر مورد توجه قرار گرفته، پیوند نظام‌مند میان «سناریوهای زندگی» والدین و سبک‌های فرزندپروری و ترجمه این پیوند، به محتوای آموزشی بومی‌سازی شده است. به‌ویژه در بافت فرهنگی ایران، پژوهش‌های اندکی به‌صورت ترکیبی، به «شناسایی سناریوهای زندگی والدین»، «ترسیم نسبت آن‌ها با سبک‌های فرزندپروری» و «طراحی بسته آموزشی مبتنی بر این نسبت‌ها» پرداخته‌اند (Mohrabinia et al., 2022). این خلأ پژوهشی، ضرورت رویکردی را نشان می‌دهد که شکاف میان سطح رفتارهای آشکار و سطح طرح‌های ناهشیار را پر کند و از انتقال الگوهای ناسازگار به نسل بعد پیشگیری نماید (Berne, 1964; Ali et al., 2021; Vos & Van Rijn, 2021, 2022).

در پاسخ به این شکاف نظری- کاربردی و با اتکا به شواهد فوق، هدف پژوهش حاضر واکاوی سناریوهای زندگی والدین و تبیین نسبت آن‌ها با سبک‌های فرزندپروری و فراهم‌سازی بنیان نظری- تجربی برای طراحی بسته آموزشی اصلاح الگوهای ناسازگار است. بر همین مبنا، پرسش راهنمای پژوهش چنین طرح می‌شود: پیش‌نویس‌های زندگی والدین چگونه با الگوهای سبک‌های فرزندپروری آن‌ها در تعامل قرار می‌گیرند و این تعامل چه دلالت‌هایی برای طراحی بسته آموزشی اصلاح الگوهای ناسازگار دارد؟

روش

پژوهش حاضر، با رویکرد کیفی و با هدف تدوین بسته آموزشی سبک‌های فرزندپروری مبتنی بر سناریوهای زندگی، در دو فاز انجام شد؛ فاز نخست، به استخراج مؤلفه‌ها از تجربه زیسته مادران اختصاص داشت و فاز دوم، به تدوین و پالایش بسته آموزشی بر پایه مؤلفه‌های به‌دست‌آمده معطوف بود. به‌منظور بازنمایی دقیق تجربه‌ها، در گام‌های آغازین تحلیل، از پدیدارشناسی توصیفی کلایزی بهره گرفته شد تا «اظهارهای معنادار» استخراج و خوشه‌های مفهومی اولیه شکل گیرد؛ در ادامه، برای مدل‌سازی نسبت «سناریو ↔ سبک»، کدگذاری نظام‌مند شامل کدگذاری باز، محوری و انتخابی به‌کار رفت و همه تحلیل‌ها با MAXQDA انجام شد.

جامعه پژوهش، را مادران ساکن شهر اصفهان با حداقل یک فرزند بالاتر از سه سال تشکیل دادند. جذب داوطلبان از طریق فراخوان در اماکن عمومی (مدارس، سراهای محله، پارک‌ها، شهر بازی‌ها، رستوران‌ها و سینماها) و پیگیری در یک مرکز مشاوره انجام شد. نمونه‌گیری به‌صورت هدفمند، بر اساس معیارهای ورود و خروج از پیش تعیین شده صورت گرفت و مصاحبه‌ها تا اشباع نظری ادامه یافت؛ در نهایت ۱۹ مادر با دامنه سنی ۲۷ تا ۵۵ سال وارد تحلیل شدند. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی در جدول مربوط گزارش شد.

ابزار اصلی گردآوری داده‌ها، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته عمیق بود. راهنمای مصاحبه با الهام از چارچوب تحلیل رفتار متقابل و ادبیات پژوهشی تدوین شد و توسط چند متخصص روان‌شناسی مورد بازبینی قرار گرفت. گردآوری داده‌ها برای هر مشارکت‌کننده در دو نوبت انجام گرفت: نوبت نخست با تمرکز بر سناریوهای زندگی و نوبت دوم با تمرکز بر سبک‌های فرزندپروری. مصاحبه‌ها در فضای آرام و خصوصی انجام گرفت، هر کدام بین ۴۰ تا ۶۰ دقیقه به طول انجامید، با رضایت آگاهانه ضبط شد و رونوشت‌ها به‌طور کامل پیاده‌سازی و با فایل‌های صوتی تطبیق داده شد. در جریان مصاحبه‌ها، پرسش‌های اکتشافی و پیگیر به‌منظور دستیابی به داده‌های عمیق‌تر به‌کار گرفته شد. همچنین به‌منظور مثلث‌سازی منبع و افزایش غنای تحلیل، بازخورد صاحب‌نظران درباره نقشه مفهومی در حال شکل‌گیری اخذ گردید.

تحلیل داده‌ها در چند گام پیوسته انجام شد: نخست، آشنایی عمیق با رونوشت‌ها صورت گرفت و اظهارهای معنادار استخراج شد؛ سپس در مرحله کدگذاری باز، کدهای اولیه مرتبط سناریوها و کنش‌های والدگری تولید گردید. در ادامه، در کدگذاری محوری، کدها حول محورهای علی، زمینه‌ای و پیامدی سازمان یافتند تا تبیین شود هر سناریوی زندگی چگونه به الگوهای سبک فرزندپروری منجر می‌شود. این مرحله با خوشه‌بندی مفهومی به شکل‌گیری زیرمضامین و مضامین اصلی انجامید. در مرحله کدگذاری انتخابی، مقوله هسته با عنوان «نسبت سناریو- سبک» یکپارچه شد و مدل تفسیری نهایی شکل گرفت. هم‌زمان، تحلیل درون‌موردی و بین‌موردی برای مقایسه الگوها در سناریوهای مختلف انجام شد تا نداشت «سناریوی زندگی ↔ سبک فرزندپروری» تثبیت گردد. پرونده نهایی، در قالب ۷ مضمون اصلی و ۶۰ زیرمضمون سازمان یافت و مبنای طراحی اجزای بسته قرار گرفت.

به‌منظور تضمین کیفیت و اعتبار پژوهش، از راهبردهایی همچون مثلث‌سازی داده‌ها (مصاحبه‌های مادران، بازخورد متخصصان و شواهد ادبیات پژوهشی)، بازبینی مشارکت‌کنندگان، تمییزی هم‌تایان، ثبت ردپای پژوهش (یادداشت‌های فرآیندی و بازتابی) و سنجش توافق بین کدگذاران استفاده شد که شاخص توافق در سطح مطلوب گزارش گردید. موضع بازتابی پژوهشگر نیز، از طریق یادداشت‌برداری و بررسی مقاطع تحلیل‌ها مدیریت شد تا از تحمیل تفسیرهای پیشینی پیشگیری شود.

تمامی مراحل پژوهش با رعایت اصول اخلاق پژوهش انجام گرفت: رضایت آگاهانه از مشارکت‌کنندگان اخذ شد، محرمانگی اطلاعات حفظ گردید، از نام‌های مستعار در اسناد استفاده شد و حق انصراف در هر مرحله به‌طور کامل اطلاع‌رسانی و اعمال شد. مجوز اخلاق از کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمینی‌شهر دریافت شده بود. پس از تثبیت مضامین و نگاشت «سناریو- سبک»، اهداف یادگیری، محتوای

جلسات، فعالیت‌های کارگاهی و تکالیف خانگی استخراج و در قالب بسته آموزشی صورت‌بندی شد. پیش‌نویس بسته، طی چند مرحله بازبینی خبرگان اصلاح گردید و خلاصه اصلاحات و میزان اجماع تخصصی در جدول مربوط ارائه شد. بدین ترتیب، فرآیند پژوهش از «داده کیفی» تا «راهنمای عملی مداخله» مسیر خطی و شفاف خود را طی کرد. ویژگی جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: ویژگی جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان در پژوهش

ردیف	نام	سن	تعداد فرزند	وضعیت اشتغال	تحصیلات	وضعیت اجتماعی و اقتصادی
۱	مینا	۳۵	۱	دانشجو	لیسانس	متوسط
۲	فاطمه	۳۶	۲	خانه‌دار	دیپلم	پایین‌تر از متوسط
۳	زهرا	۵۵	۱	حسابدار	لیسانس	بالتر از متوسط
۴	نگین	۲۸	۱	خانه‌دار	لیسانس	متوسط
۵	الناز	۳۱	۲	معلم	فوق لیسانس	بالتر از متوسط
۶	مریم	۳۸	۱	نقاش	لیسانس	متوسط
۷	بیبا	۳۴	۱	خانه‌دار	دیپلم	پایین‌تر از متوسط
۸	ملوک	۲۹	۲	خانه‌دار	لیسانس	بالتر از متوسط
۹	عاطفه	۳۴	۲	خانه‌دار	دیپلم	متوسط
۱۰	نجمه	۳۳	۱	کارمند	فوق لیسانس	بالتر از متوسط
۱۱	سپیده	۳۳	۱	خانه‌دار	لیسانس	پایین‌تر از متوسط
۱۲	لیلا	۲۸	۱	خانه‌دار	لیسانس	بالتر از متوسط
۱۳	سوگند	۳۶	۱	خانه‌دار	دیپلم	متوسط
۱۴	مهناز	۳۵	۱	خانه‌دار	دیپلم	پایین‌تر از متوسط
۱۵	زینب	۳۲	۱	پرستار	لیسانس	بالتر از متوسط
۱۶	المیرا	۳۰	۲	خانه‌دار	لیسانس	متوسط
۱۷	زیبا	۳۲	۱	خانه‌دار	دیپلم	پایین‌تر از متوسط
۱۸	نرگس	۲۹	۱	کارمند	لیسانس	بالتر از متوسط
۱۹	کوثر	۳۲	۱	خانه‌دار	دیپلم	متوسط

یافته‌ها

تحلیل نتایج به‌صورت کیفی - اکتشافی و با استفاده از روش کلایزی انجام شد. در مجموع، از مصاحبه‌های ۱۹ شرکت‌کننده، تعداد ۱۰۷۴ مفهوم (کد) استخراج گردید که پس از بازبینی‌های مکرر و دریافت بازخورد، این کدها فشرده‌سازی شدند. در نهایت، ۷ مقوله اصلی و ۶۰ مقوله فرعی شناسایی شد. سؤالات مصاحبه با رویکردی نیمه‌ساختاریافته و مبتنی بر سناریوهای زندگی واقعی طراحی شدند تا سبک‌های فرزندپروری به‌صورت عمیق مورد بررسی قرار گیرند. با وجود ثبات در چارچوب کلی سؤالات و تمرکز آن‌ها بر اهداف پژوهش، در طول جمع‌آوری داده‌ها، اصلاحات جزئی مانند ترتیب سؤالات یا استفاده از مثال‌های مشخص متناسب با بازخورد مشارکت‌کنندگان انجام گرفت. این انعطاف‌پذیری به درک بهتر تجارب آنان کمک کرد.

هسته مرکزی تمام سؤالات بر مفاهیم ثابت پژوهش مانند شیوه‌های تربیتی، چالش‌های والدگری استوار بود و تغییرات صرفاً در سطح شفاف‌سازی عبارات یا افزودن نمونه‌های کاربردی صورت گرفت. همچنین اشباع نظری زمانی حاصل شد که تنوع پاسخ‌ها به سؤالات اصلاح شده نیز الگوهای تکراری را نشان دادند مثلاً مضامین مشابه در سبک‌های تربیتی به‌طور مکرر تکرار می‌شدند.

سؤالات اصلی پژوهش عبارت است از: ۱- سناریوهای زندگی چگونه در سبک فرزندپروری دخیل است؟ و ۲- سبک‌های فرزندپروری مبتنی بر سناریوهای زندگی چگونه است؟ یافته‌های پژوهش در بخش تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش، مرتبط با سؤال اول پژوهش است و پاسخ‌گویی به سؤال دوم پژوهش با کمک تدوین بسته از این یافته‌ها صورت می‌گیرد. پس از پایان مصاحبه‌ها و استخراج کدها، مفاهیم مشابه و مرتبط در قالب مقولات فرعی دسته‌بندی شدند. سپس مقولات فرعی مرتبط در سطوح بالاتر ترکیب شده و مقولات اصلی شکل گرفتند.

سؤال اول پژوهش

سؤال اول پژوهش عبارت است از «سناریوهای زندگی چگونه در سبک فرزندپروری دخیل است؟» به‌طور کلی ۷ سناریوی زندگی «مهم نباش، کامل باش، هیچ‌کاری نکن، خودت نباش، بچه نباش، بزرگ نشو و موفق نباش» در نتیجه تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه با مادران به‌دست آمد. از آنجایی که سؤال اول پژوهش، به دنبال بررسی این موضوع بود که این سناریوهای زندگی چگونه در شکل‌گیری سبک‌های فرزندپروری دخیل بوده‌اند، در بخش فرزندپروری یافته‌های حاصل طبقه‌بندی شدند تا بتوان از طریق مقوله‌های مختلف این سبک فرزندپروری را تعریف و تبیین کرد. ۷ سناریوی زندگی به شرح زیر است:

۱- فرزندپروری مهم نباش: این مقوله اصلی، دارای ۹ مقوله فرعی «تنبیه از طریق بی‌توجهی، نظرت مهم نیست، رابطه ضعیف، مطیع باش، توجه شرطی، مطرح نباش، برایت وقت ندارم، منو عصبانی نکن و توجه کم» است. بر این اساس، مادران دارای مقوله فرزندپروری مهم نباش در فرزندپروری خود به نظرات و صحبت‌های فرزند توجه کمی دارند، رابطه ضعیفی با او برقرار می‌کنند، اگر بخواهند او را تنبیه کنند به او بی‌توجهی می‌کنند، از او می‌خواهند هرچه می‌گویند گوش بدهند و نظرات و خواسته‌های خود را مطرح نکنند، در مقابل اشتباهات فرزند خود بسیار عصبانی عمل می‌کنند و توجه کمی به فرزند خود دارند. در ادامه چند نمونه از کدهای مرتبط با این مقوله بیان می‌شود:

الف- تنبیه از طریق بی‌توجهی: مادران دارای پیش‌نویس مهم نباش از طریق عدم توجه به فرزند خود یا قهر کردن با او، او را تنبیه می‌کنند. مصاحبه‌کننده: کلاً روش تنبیه و تشویق‌تون چجوریه؟ مصاحبه‌شونده ۴: تنبیهم در حدی که حرف نمی‌زنم مثلاً، با هم قهر می‌کنیم. مصاحبه‌شونده ۵: تنبیه ... والا ... تنبیه ... ممکنه باهاش حرف نزنم ... ولی خیلی کوتاه.

ب- مطرح نباش: مادرانی که دارای پیش‌نویس مهم نباش هستند، از فرزند خود انتظار دارند خواسته‌ای نداشته باشد و به او نشان می‌دهند که کارهای او در اولویت نیست. مصاحبه‌کننده: وقتی عصبانی شدید چه حسی در شما ایجاد شد که از دست این کارش عصبانی شدی؟ مصاحبه‌شونده ۱۰: راستش گفتم چقدر بچه‌های امروز رودار شدن، هیچی غیر از خودشون. الینا خدایش اینجوری نیست خیلی هم احساس مسئولیت می‌کنه، فقط می‌خوان اول کار خودشون انجام بشه بعد بقیه.

۲- فرزندپروری کامل باش: این مقوله اصلی دارای ۱۴ مقوله فرعی «استراحت نکن، سر موقع باش، کارها را درست انجام بده، قانونمند باش، منظم باش، کنترل گرم، من باید والدی عالی باشم، مسئولیت‌پذیر باش، خیلی سخت‌گیرم، در تربیت من دخالت نکنید، هر چی من می‌گم درسته، دست به هیچی نزن، اشتباه نکن، بهترین باش» است. بر این اساس مادران دارای مقوله فرزندپروری کامل باش، در فرزندپروری خود همواره به دنبال عالی بودن خود و خانواده و به‌ویژه فرزند خود هستند، فرزندان اینگونه مادرها نباید اشتباه کنند، تلاش کنند در همه چیز عالی و بهترین باشند، آن‌ها تلاش می‌کنند تا فرزندان مسئولیت‌پذیری تربیت کنند، اجازه دخالت به همسر خود در امور تربیت فرزند را نمی‌دهند و از نظر آن‌ها همه اعمال و افکارشان برای تربیت فرزند درست است. در ادامه چند نمونه از کدهای مرتبط با این مقوله بیان می‌شود:

الف- سر موقع باش: سر موقع بودن مثل سر موقع انجام دادن کارها، مسئولیت‌ها و تکالیف از جمله تأکیدات مادران کامل باش است. آن‌ها دوست دارند فرزندشان کاری را به فردا یا ساعت دیگر موکول نکند و آن را در زمان درست خودش انجام دهند. مصاحبه‌کننده: فرزند خوب باید ... مصاحبه‌شونده ۱۶: فرزند خوب ... بایدد ... (در حال فکر کردن) ... فرزند خوب ... هر چی بگم ... وظائفشو سر موقع انجام بده.

ب- کارها را درست انجام بده: فرزندان مادران کامل باش، دائماً تحت فشار هستند تا کارها را به بهترین وجه خود انجام دهند، حین انجام کارها خطا نکنند، فرصتی برای بچگی و آزمون و خطا ندارند و تهدید می‌شوند که کارها را درست انجام دهند. مصاحبه‌کننده: به نظرتون شما چگونه والدی هستید؟ مصاحبه‌شونده ۱۳: من؟ می‌خوام مه‌رسا به بهترین نحو کاراشو انجام بده و می‌گم با تهدید و ... مصاحبه‌شونده ۱۹: بیش از حد سخت می‌گیرم، خودم یه وقتاً دلم به حالشون می‌سوزه و ... می‌گم آخه بچه است باید بازی کنه، بچگی کنه و ... یه وقتاشم فکر می‌کنم کوتاهی هم دارم.

۳- فرزندپروری هیچ کاری نکن: این مقوله اصلی دارای ۹ مقوله فرعی «کارها را رها کن، همیشه حواسم بهت هست، برای آینده‌ات تصمیم نمی‌گیرم، خودت کاری نکن، هرچی می‌خواهی بگو، آسیب نبین، به من وابسته شو، بهت وابسته‌ام و بهت سخت نمی‌گیریم» است. بر این اساس مادران دارای مقوله فرزندپروری هیچ کاری نکن، همواره در حال برآورده ساختن نیازهای فرزند خود هستند، اگر فرزندشان کاری را رها کند به او سخت نمی‌گیرد، از آسیب فرزندشان می‌ترسند، به او وابسته‌اند و فرزندشان نیز به آن‌ها وابسته است، سعی می‌کنند به فرزند خود سخت نگیرند، همیشه حواسشان به او است و چندان نگران تصمیم‌گیری و آینده فرزند خود نیستند. در ادامه چند نمونه از کدهای مرتبط با این مقوله بیان می‌شود:

الف- خودت کاری نکن: فرزندان مادر هیچ کاری نکن، همیشه در کنار ایستاده‌اند و در حال تماشا هستند چون مادرشان اجازه نمی‌دهد آن‌ها کاری کنند و همه کارها را به جای فرزند خود انجام می‌دهند. اگر فرزند هم بخواهد کاری کند، آن‌ها حواسشان هست که فرزند آسیب

نبیند و از آسیب او واهمه دارند. بنابراین بیشتر وقت‌ها آن‌ها، در همه کارهای فرزند دخالت می‌کنند و به جای او تصمیم می‌گیرند. مصاحبه‌کننده: با بقیه دعواش بشه واکنشت چیه؟ مصاحبه‌شونده ۱۸: سعی می‌کنم حرفش رو به بقیه بفهمونم، متقاعد کنم بقیه رو نسبت بهش.

ب- آسیب‌ناشن: مادران هیچ کاری نکن، از آسیب فرزند خود واهمه دارند، اگر فرزندشان آسیب ببیند، عصبی و مستأصل می‌گردند و دائماً مراقب هستند تا او آسیب نبیند. اگر احساس کنند کاری سبب آسیب دیدن فرزندشان می‌شود، مانع انجام شدن آن می‌گردند. مصاحبه‌کننده: کلاً چقدر آزادی عمل بهش میدین؟ اگه مثلاً یه کاری رو انجام بده که خلاف چهارچوب‌های ذهنیه شماست؟ مصاحبه‌شونده ۱۷: اگر به خودش آسیب نزنه می‌ذارم که انجام بده. مصاحبه‌کننده: وقتی که آسیب می‌بیند واکنشت چیه؟ مصاحبه‌شونده ۱۷: اضطراب می‌گیرم.

۴- فرزندپروری خودت نباش: این مقوله اصلی دارای ۹ مقوله فرعی «مقایسه می‌شوی، دیگران مهم‌اند، حرف گوش کن باش، کوتاه بیا، قاطع نیستی، هر طوری که من می‌خام باش، هرچی من می‌گویم، تأثیر کم بر فرزند و حریم شخصی نداریم» است. بر این اساس مادران دارای مقوله فرزندپروری خودت نباش، همواره فرزند خود را با سایر کودکان مقایسه می‌کنند و انتظار رفتاری مشابه با آنان دارند، همیشه تأکید دارند که باید مواظب حرف دیگران باشیم، به دیگران زیاد احترام بگذاریم، در بحث‌ها و مسائل کوتاه بیاییم، هر طور که او دوست دارد لباس بپوشد و رفتار کند، در فرزندپروری خود قاطع نیستند و از نظر کلامی اثر کمی بر فرزند دارند و همین‌طور حریم شخصی با فرزند خود ندارند. در ادامه چند نمونه از کدهای مرتبط با این مقوله بیان می‌شود؛

الف- کوتاه بیا: مادران خودت نباش، فرزندانی تربیت می‌کنند که در مقابل دیگران کوتاه می‌آید، از حق خودش دفاع نمی‌کند و همیشه از او خواسته شده است که از وسایلیش به دیگران بدهد. مصاحبه‌کننده: آخرین باری که از دستش عصبانی شدید کی بود؟ چه اتفاقی افتاد؟ چیکار کردین؟ مصاحبه‌شونده ۹: آخرین بار ... حالا عصبانیه اونجوری نبوده، حالا آروم، حالا دیشب دوست نداشته تیر و کمانش رو به دوستش بده، رفتم گفتم وقتی که میاری باید به دوستم بدی، اگه نمی‌آوردی خوب آره، چون اون بچه که خیلی کوچیک بوده، ولی باهاش حرف زدم حش کرده.

ب- هرچی من می‌گویم: فرزندانی مادر خودت نباش، باید به تصمیم و صحبت‌های مادر خود احترام بگذارند حتی اگر با آن مخالف باشند و اگر مطابق میل او رفتار نکنند، مادر عصبانی می‌شود. مصاحبه‌کننده: اگه قصد دارین یه کاری رو انجام بدین، خوب؟ که ممکنه بچه‌ها واکنششون منفی بشه، چجوری باهاشون برخورد می‌کنید؟ مصاحبه‌شونده ۲: سعی می‌کنم قانعشون کنم، اگر قانع نشدن، میگم دیگه باید بپذیرید.

۵- فرزندپروری بچه نباش: این مقوله اصلی دارای ۱۱ مقوله فرعی «من کوتاه بیا نیستی، حرف گوش کن باش، بدون اجازه من جم نخور، به قوانین پایبند باش، مستقل شو، رفتارهای کودکانه نداشته باش، مودبانه رفتار کن، پرخاشگرم، از اشتباهه بیزارم، تو مسئولیت داری و عاقل باش» است. بر این اساس مادران دارای مقوله فرزندپروری بچه نباش، همواره از فرزند انتظار دارند حرف گوش کن باشد، بدون اجازه مادر کاری نکند، بزرگتر از سنش رفتار کند، مسئولیت‌پذیر باشد، اشتباه نکند زیرا که نباید بچه باشد، رفتارهای کودکانه از خودش نشان ندهد، سعی کند مستقل شود، از قوانین خانه پیروی کند. اینگونه مادران در بحث و مشاجره با فرزند خود کوتاه نمی‌آیند و افراد پرخاشگری هستند. در ادامه چند نمونه از کدهای مرتبط با این مقوله بیان می‌شود؛

الف- حرف گوش کن باش: فرزندانی مادر بچه نباش، باید حرف گوش کن و مطیع والد باشند. مصاحبه‌کننده: وقتی به حرفت گوش نکرد، لجبازی کرد، چه حسی توی تو ایجاد شد که عصبانی شدی؟ مصاحبه‌شونده ۱۸: ... شاید همین که مثلاً گفتم قبلش، مثلاً چیز منو رعایت نکرد. مصاحبه‌کننده: خوب بعد باعث شد چی توی تو رعایت بشه اگه کسی قانون تو رو رعایت نکنه چه حسی پیدا می‌کنی؟ مصاحبه‌شونده ۱۸: بی‌احترامیه دیگه. حس خوبی ندارم (خنده).

ب- به قوانین پایبند باش: مادران بچه نباش، همچون مادران کامل باش، خود را افرادی قانونمند می‌دانند و از نظر آن‌ها فرزندشان موظف است از قوانین آن‌ها پیروی کند. از نظر آنان، بچه خوب بچه‌ای است که از قوانین اطاعت کند. مصاحبه‌کننده: یه سری جمله میگم شما ادامه بده. بچه خوب باید ... مصاحبه‌شونده ۱۷: بچه خوب باید ... خوب یه سری باید‌ها و نباید‌ها که توی خانواده است رو رعایت کنه.

۶- فرزندپروری بزرگ نشو: این مقوله اصلی، دارای ۶ مقوله فرعی «توضیح می‌دهم تا قانع شوی، مانند بچه بمان، توجه زیاد، مادری سهل‌گیر، تنبیه‌گر ضعیف، استقلال کم فرزند» است. بر این اساس مادران دارای مقوله فرزندپروری بزرگ نشو، افرادی سهل‌گیر هستند، خیلی فرزند خود را تنبیه نمی‌کنند، به فرزند زیاد توجه می‌کنند، از او انتظار دارند بچه بماند و بزرگ نشود و به استقلال‌یابی او کمک چندانی نمی‌کنند. این مادران، تلاش می‌کنند با حرف زدن فرزند خود را قانع کنند و رفتارهای پرخاشگرانه در ارتباط با فرزند از خود نشان نمی‌دهند. در ادامه چند نمونه از کدهای مرتبط با این مقوله بیان می‌شود؛

الف- توجه زیاد: مادران بزرگ نشو، به خواسته‌های فرزند خود خیلی اهمیت می‌دهند، از احساسات او محافظت می‌کنند و تلاش می‌کنند تا جایی که می‌توانند به او توجه نشان دهند. مصاحبه‌کننده: تا چه میزان به خواسته‌هاش بها می‌دید و اونارو عملی می‌کنید؟ مصاحبه‌شونده ۹: قبلاً زیاد بوده، الان دارم کمش می‌کنم.

ب- مادری سهل‌گیر: سهل‌گیری یکی دیگر از نشانه‌های مادران بزرگ نشو است؛ زیرا عجله‌ای برای بزرگ شدن و مسئولیت‌پذیری فرزند ندارند. مصاحبه‌کننده: نقش همسرتون توی فرزندپروری چقدره؟ چجوریه؟ کجاست؟ مصاحبه‌شونده ۱۱: اون خیلی تلاش می‌کنه و من شوهرم خیلی کمالگرا هست. واسه همین من بیشتر باید شوهرم رو هدایت کنم بیخیال شو، بذار حالا اشکال نداره، حالا تمرین نکرد، حالا این کلاس رو نره، بیشتر مدیریتش می‌کنم که کوتاه بیاد.

۷- فرزندپروری موفق نباش: این مقوله اصلی، دارای ۲ مقوله فرعی «آزاد باش و کاش موفق شوی» است. بر این اساس مادران دارای مقوله فرزندپروری موفق نباش، به فرزند خود سخت نمی‌گیرند، او را آزاد می‌گذارند، برای درس خواندن و کارهایشان خیلی سخت نمی‌گیرند و تنها آرزویانشان موفقیت فرزندشان است. در ادامه چند نمونه از کدهای مرتبط با این مقوله بیان می‌شود:

الف- آزاد باش: فرزندان با مادر موفق نباش، آزادی عمل دارند، از چیزی منع نیستند و خیلی به آن‌ها سخت گرفته نمی‌شود. مصاحبه‌کننده: چقدر بهش آزادی عمل می‌دین و اگر توی چهارچوب‌های شما به کاری رو نکرد واکنش شما چیه؟ مصاحبه‌شونده ۷: آزادی عمل بهش خیلی دادم و احساس می‌کنم که زیاد دادم. فکر می‌کنم اینجارو یکم ... اشتباه کردم.

ب- کاش موفق شوی: فرزندان مادر موفق نباش، گاهی اوقات کارها را رها می‌کنند. مادران موفق نباش، همیشه در رویاهای خود فرزندشان را موفق می‌بینند و در همه جا حرف از موفقیت و رشد فرزندشان است. مصاحبه‌کننده: رویاتون نسبت به آینده ستاره چیه؟ مصاحبه‌شونده ۱۶: رویام ... نسبت به آینده ستاره ... اینه که ... به آدم موفق باشه، توی هر زمینه که خودش دوست داره، هرچیزی، چه حالا درسی، چه غیر درسی، راهنمایی می‌کنم ولی دوست دارم موفق و مخصوصاً خوشحال باشه، اون سختی‌ها و ناراحتی‌هایی که من کشیدم رو نکشه. در جدول ۲ شمایی کلی از مقوله‌های اصلی و فرعی و کدهای اولیه پژوهش ارائه شده است.

جدول ۲: شمایی کلی از مقوله‌های اصلی و فرعی و کدهای اولیه پژوهش

مقوله اصلی	مقوله فرعی	کدهای اولیه پژوهش
فرزندپروری مهم نباش	تنبيه از طریق بی‌توجهی	اگر اشتباهی کند با او قهر می‌کنم، بی‌توجهی کردن به عنوان روش تنبيه.
	نظرت مهم نیست	نظرش برابرم مهم نیست و دنبال قانع کردنش هستم.
	رابطه ضعیف	رابطه‌ام با فرزندم خوب نیست، رابطه خوبی با فرزندم ندارم.
	مطیع باش	از فرزندم می‌خواهم موقع دعوا کوتاه بیاد، بچه خوب باید به حرف پدر مادرش گوش کنه، تابع والدین باش.
	توجه شرطی	اگر کار مورد نظر من را انجام دهد خیلی به تو توجه می‌کنم، اول قرار نیست کارهای تو انجام شود، مورد توجه قراردادن کارهای خوب بچه، اگر مطابق میل من باشی توجه من را کسب می‌کنی، اگر کار مورد نظر من را انجام دهد خیلی آن را برجسته می‌کنم.
	مطرح نباش	هر چه بخواهد برایش فراهم می‌کنم، به خواسته‌هایش بها می‌دهم، من باید فرزندم را درک کنم، برام مهمه که عزت نفس خوبی داشته باشند، برای حل مشکلات با فرزندم حرف می‌زنم، سعی می‌کنم اعتماد به نفس آن‌ها را تقویت کنم، سعی می‌کنم به فرزندم بها بدهم، تلاش می‌کنم دخترم هم در مسائل نظر بدهد، باید تو را درک کنم، ازت دفاع نمی‌کنم، خیلی به خواسته‌هایش بها نمی‌دهم.
	برایت وقت ندارم	خیلی وقت نمی‌کنم با فرزندم بازی کنم، حوصله بازی کردن با او ندارم، برای فرزندم کم وقت می‌گذارم، کم با فرزندم بازی می‌کنم.
	منو عصبانی نکن	وقتی عصبانی می‌شود منم رفتار متقابل نشان می‌دهم، برای قانع کردنش داد و بیداد می‌کنم، اگر فرزندم عصبانی شود من هم عصبانی می‌شوم، گاهی نسبت به فرزندم پرخاشگرم، وقتی عصبانیم به او می‌گویم از دست خسته شدم، موقع تنبيه صدایم را بالا می‌برم، وقتی اشتباه می‌کند عصبانی می‌شوم، اگر اشتباه کند عصبانی می‌شوم، وقتی عصبانی می‌شوم گوشش را می‌تابانم، وقتی عصبانی می‌شوم بر سرش داد می‌زنم.
	توجه کم	کار خوب کنه تشویقش نمی‌کنم، به او محبت نمی‌کنم، توجه کمی به آن‌ها کرده‌ام، وقتی خسته‌ام رفتار خوبی با فرزندم ندارم، در مهمانی توجه زیادی به شیر خوردن فرزندم نداشتم، گاهی وقتاً فرزندم را پس می‌زنم، گاهی نسبت به او بی‌حوصله‌ام، خیلی به فرزندم گوش نمی‌دهم، توجه کمی به فرزندم دارم.
	استراحت نکن	سرگرم کردن فرزند با کلاس‌های فوق العاده زیاد.
فرزندپروری کامل باش	سر موقع باش	به موقع کارهایت را انجام بده، باید وظایفت را سر موقع انجام دهم.
	کارها را درست انجام بده	او را تهدید می‌کنم تا به بهترین وجه کارش را انجام دهد، اجازه نمی‌دهم بچگی کند، همیشه در مورد نحوه انجام کارها به سر دخترم غر می‌زنم، گاهی او را تحت فشار می‌گذارم تا همه چیز را درست انجام دهد.
	قانونمند باش	باید قوانین من را رعایت کنی، یک سری قوانین تعیین می‌کنم، فرزندم باید قانونمند باشد.
	منظم باش	تلاش دارم منظم باشم، در نظم و انضباط فرزندم خیلی سخت‌گیرم، خیلی تلاش می‌کنم تا فرزندم نظم را یاد بگیرد، به دخترم یاد دادم اتاقش مرتب باشه، بچه خوب باید منظم باشه.

ادامه جدول ۲: شمایی کلی از مقوله‌های اصلی و فرعی و کدهای اولیه پژوهش

مقوله اصلی	مقوله فرعی	کدهای اولیه پژوهش
فرزندپروری کامل باش	کنترل گرم	تلاش برای کنترل فرزندان، همیشه فرزندم را کنترل می‌کنم، گاهی او را کنترل می‌کنم، دائم به فرزندم امر و نهی می‌کنم و او را کنترل می‌کنم.
	من باید والدی عالی باشم	تربیت فرزندم را عالی پیش بردم، خانواده باید عالی و بدون نقص باشد، از تربیت فرزند راضی نیستم، تلاش می‌کنم فرزندم رفاه کامل داشته باشد، باید بهترین رفتار را با فرزندم داشته باشم، وقتی فرزندم اشتباهی می‌کند از خودم بدم می‌آید.
	مسئولیت‌پذیر باش	خودت مشکلاتت را حل کن، دخترم در مرتب نگه داشتن خانه خیلی کمکم می‌کند، خودش کارهایش را انجام می‌دهد، تأکید بر مسئولیت‌پذیر بودن فرزند.
	خیلی سخت گیرم	نسبت به فرزندم سخت گیرم.
	در تربیت من دخالت نکنید	فقط تربیت من درست است، در تربیت من دخالت نکن، فرزندم را پیش هر کسی نمی‌گذارم، دوست ندارم فرزندم را پیش کسی بگذارم، به غیر از مادرم فرزندم را پیش کسی نمی‌گذارم، تنها تربیت من درست است، در تربیتش تنها من دخالت دارم.
	هر چی من می‌گم درسته	گاهی به او امر و نهی می‌کنم، در تصمیمات با فرزندم حرف من باید به کرسی بنشیند.
	دست به هیچی نزن	نمی‌گذارم کمکم کند، از نحوه انجام کارها توسط دخترم راضی نبودم، اعتماد به نفس دخترم را گرفته بودم، عدم مشارکت دادن فرزند در کارهای خانه، فرزندم را در کارها مشارکت نمی‌دهم، دوست ندارم فرزندم در کارهای خانه کمک کند.
	اشتباه نکن	همیشه با او دعوا می‌کنم، گاهی کتکش زدم، اشتباه کند دعواش می‌کنم، وقتی اشتباه می‌کنند عصبانی می‌شوم، وقتی اشتباه می‌کنند داد می‌زنم، گاهی بر سرش داد می‌زنم، گاهی تنبیه می‌شود، چون من کامل هستم، فرزندم نباید اشتباهی داشته باشد، کارها را بدون نقص انجام بده.
	بهترین باش	همیشه باید بهترین باشی، در درس‌هایت عملکرد خوبی داشته باش، باید درس‌خوان باشی، رویام اینه پیشرفت کنی، فرزندم باید دوستان خوب داشته باشد، دوست دارم فرزندم موفق باشد، سعی می‌کنم همیشه فرزندم برنده باشد، اگه من بدم تو خوب باش، دوست دارم به بالاترین نقطه موفقیت برسه، باید در مدرسه خوب درس بخواند، باید تجارب زیادی کسب کند، عالی باش، فرزندم باید خیلی پیشرفت کند، تلاش دارم فرزندم از هر جهتی کامل و عالی باشد.
	کارها را رها می‌کند	چند تا سرگرمی انتخاب کرده هیچ کدومو دوست نداره، فرزندم ورزش را رها کرده.
	همیشه حواسم بهت هست	باید همیشه حواسم به او باشد.
فرزندپروری هیچ کاری نکن	برای آینده‌ات تصمیم نمی‌گیرم	برای آینده‌اش برنامه‌ای ندارم، برنامه‌چندان خاصی برای آینده‌اش ندارم، فرزندم باید خودش تصمیم بگیره در آینده چه کار کند، خودت برای آینده‌ات تصمیم بگیر.
	خودت کاری نکن	فرزندم تلاش می‌کند در دعا از من حمایت کند، فرزندم باید کاری باشد، در دعاها به جای فرزندم عمل می‌کنم، من می‌گویم هیچ کاری نکن ما می‌کنیم، در هنگام دعا از او حمایت می‌کنم، تا اون حدی که بشه می‌گذارم کمک کنی.
	هرچی می‌خواهی بگو	تا زمانی که بهت آسیب نرسه خواسته‌هایت را عملی می‌کنم، باید به نیازهای فرزندم اهمیت بدهم، فرزندم همیشه همه چیز می‌خواهد، هر خواسته‌ای دارد برآورده می‌کنم.
	آسیب نبین	گاهی اضطراب فرزندم را دارم و نگرانم، هیچ کاری نکن آسیب می‌بینی، وقتی آسیب می‌بیند عصبی می‌شوم، دائم مواظبم آسیب نبیند، احساس استیصال در موقع آسیب دیدن فرزند.
	به من وابسته شو	فرزند شش ساله‌ام هنوز در دستشویی مشکل دارد، فرزندم بدون من نمی‌تواند کارهایش را انجام دهد، همین که گلیم‌ات را از آب بکشی بیرون خوبی.
	بهت وابسته‌ام	پیش من بخواب، نمی‌توانم از فرزندم جدا بخوابم، اگر او را پیش دیگران بگذارم اضطراب دارم.
	بهت سخت نمی‌گیرم	عدم تنظیم محدودیت‌های انضباطی شدید، به فرزندم گیر نمی‌دهم، اگر فرزندم کاری را به تعویق بیندازد سخت نمی‌گیرم، به فرزند سخت نمی‌گیرم، دوست ندارم سختی بکشم.
	مقایسه می‌شوی	من گاهی او را با سایر کودکان مقایسه می‌کنم.
	دیگران مهم‌اند	پوششت را متناسب با نظر دیگران تنظیم کن، فرزندم باید به بزرگترها احترام بگذارد، تأکید بر داشتن رفتارهای درست، در جمع به بزرگترها احترام بگذارد، باید در رفتار با دیگران مودب باشد، باید در اجتماع خوب باشی، فرزندم هم مانند من در ارتباط با دیگران کوتاه می‌آید، باید در جمع رفتار مناسبی داشته باشد، جلوی جمع این کارو نکن بده.
	حرف گوش کن باش	به حرفم گوش نمی‌دهد، بچه خوب باید به حرف پدر و مادرش گوش بده، هرچی من می‌گم گوش کن، فرزند خوب باید حرف گوش کن باشد، بچه خوب باید حرف گوش کن باشد.

ادامهٔ جدول ۲: شمای کلی از مقوله‌های اصلی و فرعی و کدهای اولیه پژوهش

مقوله اصلی	مقوله فرعی	کدهای اولیه پژوهش
فرزندپروری خودت نباش	کوتاه بیا	باید اسباب‌بازی‌ات رو به دوست بدی، فرزندم کوتاه می‌آید، بهش میگم کوتاه بیا
	قاطع نیستم	نداشتن تعادل در آزاد نگه داشتن فرزند، زیاد باج دادن به فرزند، عدم وجود ثبات در قوانین انضباطی، نداشتن قاطعیت در واکنش به اشتباهات فرزند، تلاش مداوم برای کنترل اختیار عمل فرزند، هرچی تو بخوای قبوله، تردید و عدم ثبات در تنبیه و تشویق.
	هر طوری که من میخام باش	فرزندم من را الگو قرار دهد، دخالت در روابط اجتماعی فرزند، تصمیمات را خودم برایشان می‌گیرم، قبلاً حق انتخاب نداشت، روی رفتارهایی خاص حساسم و فرزندانم باید آن طور عمل کنند، فرزندم کارهایی انجام می‌دهد که من تأیید می‌کنم.
	هرچی من می‌گویم	حتماً نیازی نیست فرزندم به حرف ما گوش بدهد، عصبانی شدن در مقابل اشتباهات فرزند، فرزندانم هر کاری دوست دارند می‌کنند، باید به تصمیم من احترام بگذارید حتی اگر مخالفید، اگر کاری که من می‌گویم را انجام بدهی جایزه داری، اگر مطابق میلم رفتار نکند عصبانی می‌شوم.
	تأثیر کم بر فرزند	به حرفم گوش نمی‌دهد، گاهی از حل مسائل با فرزندم ناتوانم، فرزندم با صحبت‌های من قانع نمی‌شود، تلاش ناموفق برای کنترل فرزند، نفوذ کم بر فرزند، همیشه کوتاه آمدم، خودم نمی‌توانم او را قانع کنم، بیشتر وقت‌ها با او کنار می‌آیم.
	حریم شخصی نداریم	عدم تعیین حریم شخصی با فرزند، حریم خصوصی کم با فرزند.
	من کوتاه بیا نیستم	اگر کاری را بخواهد و مخالف باشد، کوتاه نمی‌آیم.
	حرف گوش کن باش	باید هر چی من میگم گوش کنه، فرزندم باید مطیع باشد، فرزندم باید حرف گوش کن باشد.
	بدون اجازه من جم نخور	اجازه می‌دهم کاری که می‌خواهند انجام دهند، فرزندم باید کنار ما باشد، هرکاری اجازه نداری بکنی، آزادی عمل پایین فرزند، آزادی عمل را از فرزندم می‌گیرم.
	به قوانین پایبند باش	والد سخت‌گیریم، فرزندم باید یک سری باید و نباید را در خانه رعایت کند.
فرزندپروری بچه نباش	مستقل شو	در دعوی بچه‌ها خیلی دخالت نمی‌کنم، جای خوابش را جدا کردم، تأکید بر جدا خوابیدن فرزند، واکنش کم موقع آسیب دیدن فرزند، عجله در پوشک گرفتن فرزند.
	رفتارهای کودکانه نداشته باش	خیلی با فرزندم وقت نمی‌گذرانم، خیلی با فرزندم بازی نمی‌کنم، دوست دارم فرزندم جوونی کند، اجازه نمی‌دهم شیطنت‌های بچه‌گی را داشته باشد، جدا کردن فرزند از دنیای بچه‌گی.
	مودبانه رفتار کن	موقع حرف زدن خوب و آروم حرف بزن، همیشه مودب و با احترام رفتار کن، فرزندم باید به همه احترام بگذارد، بچه‌ای خوب است که مودب باشد.
	پرخاشگر	گاهی وقتا با فرزندم بلند صحبت می‌کنم، برای تنبیه فرزندم با او پرخاشگری می‌کنم، در ارتباط با فرزندم خشمم را کنترل نمی‌کنم، وقتی اشتباه می‌کند داد می‌کشم، گاهی وقتا خیلی زود عصبانی می‌شوم، گاهی سرش داد می‌کشم، اگر عصبانی باشم سرش داد می‌کشم، توام مثل من صدات بلند کن.
	از اشتباه بیزارم	وقتی کار اشتباهی می‌کرد او را داخل اتاق زندانی می‌کردم، خیلی اشتباه خاصی نمی‌کنه که تنبیهش کنم، وقتی کار اشتباهی می‌کند دعواش می‌کنم، وقتی اشتباهی می‌کند سرش جیغ می‌زنم، یک سری کارها رو اشتباه انجام بده عصبانی می‌شوم، اگر اشتباهی کند سرش داد می‌کشم، اگر اشتباه کند عصبانی می‌شوم.
	تو مسئولیت داری	باید خودش کارهای مربوط به خودش را انجام دهد، در کارهای خانه او را مشارکت می‌دهم، باید مسئولیت‌پذیر باشد، به فرزندم در کارهای خانه مسئولیت می‌دهم.
	عاقل باش	باید به او یاد بدهم خوب زندگی کند، تأکید بر عاقلانه رفتار کردن فرزند، فرزندم بیشتر از سش می‌فهمد، فرزندم بچه دانایی است.
	توضیح می‌دهم تا قانع شوی	وقتی اشتباه می‌کنه باهاش حرف می‌زنم و بهش توضیح میدم، اگر بخواهد کاری کند به او توضیح میدم این کار درست نیست.
	مانند بچه بمان	اگر آسیب ببیند سعی می‌کنم حواسش رو پرت کنم، اگر فرزندم لجبازی کند ممکن است داد بکشم.
	توجه زیاد	از احساساتش محافظت می‌کنم، به خواسته‌های فرزندم زیاد اهمیت داده‌ام.
فرزندپروری بزرگ نشو	مادری سهل‌گیر	خیلی سخت نمی‌گیرم که فرزندم حتماً اخلاقش رو عوض کنه، من همش تلاش می‌کنم به فرزندم سخت نگیرم.
	تنبیه‌گر ضعیف	یکم در تنبیه کردن فرزندم ضعیف عمل می‌کنم.
	استقلال کم فرزند	دوست دارم مستقل شوی، هنوز نمی‌تونه تنها بخوابه، باید حتماً کنارش باشم تا غذا بخوره، فرزندم به من وابسته است، در مستقل شدن فرزندم کوتاهی کردم، فرزندم باید بتواند خودش گلیمش را از آب بکشد.

ادامهٔ جدول ۲: شمایی کلی از مقوله‌های اصلی و فرعی و کدهای اولیه پژوهش

مقوله اصلی	مقوله فرعی	کدهای اولیه پژوهش
فرزندپروری	آزاد باش	می‌گذارم فرزندم دنیای اطرافش را کشف کند، نباید دائم فرزندم را از چیزی منع کنم، آزادی عمل زیادی به فرزندم دادم، بچه باید خوشحال باشد، زیاد توی درس خوندنشون سخت‌گیر نمیشم.
	کاش موفق شوی	پسرم باید موفق باشد، تا جایی که بتونم حامی فرزندم برای موفقیتش هستم، گاهی فرزندم کاری را رها می‌کند، دوست دارم فرزندم موفق باشد.

سؤال دوم پژوهش

سؤال دوم پژوهش عبارت است از «سبک‌های فرزندپروری مبتنی بر سناریوهای زندگی چگونه است؟». جدول ۳ سبک‌های فرزندپروری مادران را پس از استخراج سناریوهای زندگی آنان نشان می‌دهد. این جدول، سبک‌های فرزندپروری مستخرج از سناریوهای زندگی آنان که نقاط ضعف این مادران را نشان می‌دهد و سبک فرزندپروری جایگزین که محتوای بسته سبک فرزندپروری مبتنی بر سناریوهای زندگی است را شامل می‌شود.

جدول ۳: محتوای بسته آموزش سبک‌های فرزندپروری مبتنی بر سناریوهای زندگی

سناریوهای زندگی	حرکت در مسیر آگاهی و ترمیم	
	رفتار مادر پیش از آگاهی از سبک فرزندپروری	رفتار مادر پس از آگاهی از سبک فرزندپروری
مهم نباش	تنبیه از طریق بی‌توجهی	از روش‌های گفتگو محور، برای حل تعارض و تنبیه استفاده کند.
	نظرت مهم نیست	در مورد امور مختلف نظر وی را جویا شود.
	رابطه ضعیف	به تقویت رابطه خود با فرزند بپردازد.
	مطیع باش	به نظرات مخالف کودک توجه کند و با دلیل آن‌ها را تأیید یا رد کند.
	توجه شرطی	به کودک، آزادی انتخاب بدهد و وی را به خاطر انتخاب‌هایش تشویق و تأیید کند.
	مطرح نباش	گاهی در جمع خانواده از فرزند خود و نقاط مثبت وی تعریف و تمجید کند.
	برایت وقت ندارم	اوقات خاصی را در روز به فرزند خود اختصاص دهد.
	منو عصبانی نکن	او را به خاطر عصبانی شدن خود سرزنش نکند.
	توجه کم	برای توجه متعادل به فرزند خود برنامه‌ریزی داشته باشد.
	استراحت نکن	استراحت کافی داشتن
کامل باش	سر موقع باش	عدم حساسیت به زمان
	کارها را درست انجام بده	عدم سخت‌گیری در کارها
	قانونمند باش	عدم حساسیت زیاد به قوانین
	منظم باش	نظم متعادل و پرهیز از سخت‌گیری زیاد در مورد آن
	کنترل گرم	رعایت استقلال فرزند و پرهیز از کنترل‌گری و دخالت زیاد در امور کودک
	من باید والدی عالی باشم	پرهیز از کمال‌گرایی در والدگری خود
	مسئولیت‌پذیر باش	پرهیز از حساسیت افراطی در مورد مسئولیت‌پذیری متناسب با سن کودک.
	خیلی سخت گیرم	پرهیز از سخت‌گیری زیاد
	در تربیت من دخالت نکنید	گاهی از نظرات دیگران در تربیت خود استفاده کند و پرهیز از سخت‌گیری
	هر چی من میگم درسته	پرهیز از زورگویی و استیصال از نظرات فرزندان
	دست به هیچی نزن	پرهیز از ندادن آزادی به فرزندان جهت دستکاری وسایل خانه
	اشتباه نکن	اجازه این‌که گاهی فرزندان می‌توانند به عنوان انسان اشتباه کنند.
	بهترین باش	پرهیز از کمال‌گرایی و القای بهترین باش به فرزندان

ادامه جدول ۳: محتوای بسته آموزش سبک‌های فرزندپروری مبتنی بر سناریوهای زندگی

سناریوهای زندگی	رفتار مادر پیش از آگاهی از سبک فرزندپروری	حرکت در مسیر آگاهی و ترمیم
هیچ کاری نکن	کارها را رها می‌کند	سپردن مسئولیت‌هایی در امور خانه به فرزندان
	همیشه حواسم بهت هست	پرهیز از مراقبت افراطی از فرزند
	برای آینده‌ات تصمیم نمی‌گیرم	مشارکت با فرزند جهت برنامه‌ریزی برای آینده
	خودت کاری نکن	اجازه دادن به فرزند که هم کارهای خود را انجام دهد و هم مسئولیت‌هایی در خانه به عهده داشته باشد.
	هرچی می‌خواهی بگو	وضع قوانینی در خانه که مانع از بیان هر حرف و کار نادرستی شود.
	آسیب نبین	پرهیز از مراقبت افراطی و اجازه دادن به کودک برای کسب تجربه در صورت آسیب دیدن
	به من وابسته شو	جلوگیری از وابسته شدن افراطی به مادر
	بهت وابسته‌ام	پرهیز از وابستگی زیاد به کودک
	بهت سخت نمی‌گیرم	پرهیز از سهل‌گیری و وضع قوانین متناسب با سن کودک
	مقایسه می‌شوی	پرهیز از مقایسه کودک با دیگران
خودت نباش	دیگران مهم‌اند	پرهیز از اهمیت افراطی دادن به دیگران
	حرف گوش کن باش	نظرات مخالف کودک را بشنوید و تحمل کنید.
	کوتاه بیا	از حق کودک دفاع کنید و آن را نادیده نگیرید.
	قاطع نیستم	تصمیم‌گیری قاطع را به فرزند آموزش دهید.
	هر طوری که من می‌خواهم باش	پرهیز از ارائه قوانینی که مانع از تجربه استقلال می‌شود.
	هرچی من می‌گویم	پذیرا بودن نظرات مخالف کودک
	تأثیر کم بر فرزند	تلاش برای قاطع بودن در تصمیم‌گیری‌ها
	حريم شخصی نداریم	ایجاد مرزهای مشخص جهت احترام به حریم خصوصی
	من کوتاه بیا نیستم	پرهیز از قدرت‌نمایی و پذیرای نظرات مخالف فرزندان
	حرف گوش کن باش	پرهیز از مطیع بار آوردن کودک
بچه نباش	بدون اجازه من جم نخور	اجازه تجربه‌های متفاوت از نظر خود به کودک
	به قوانین پایبند باش	پرهیز از سخت‌گیری افراطی جهت برقراری قانون
	مستقل شو	دادن استقلال به کودک متناسب با سن او
	رفتارهای کودکانه نداشته باش	اجازه دادن به کودک جهت تجربه مسائل متناسب با سن خود
	مودبانه رفتار کن	پرهیز از سخت‌گیری زیاد در مورد رعایت ادب
	پرخاشگرم	پرهیز از پرخاشگری و اعمال خشونت
	از اشتباه بیزارم	اجازه دادن برای داشتن تجارب اشتباه به فرزندان و عدم سرزنش و تنبیه آن‌ها در مواقع اشتباه
	تو مسئولیت داری	پرهیز از دادن مسئولیت افراطی و نامتناسب با سن به فرزندان
	عاقل باش	پرهیز از خواستن تصمیم‌های عقلانه زیاد از فرزندان با سن پایین
	توضیح می‌دهم تا قانع شوی	اجازه داشتن تجربه متفاوت و پرهیز از مانع شدن جهت ایجاد تجربه جدید
بزرگ نشو	مانند بچه بمان	پرهیز از عدم تجربه رنج‌های ناشی از تجارب، جهت رشد کردن
	توجه زیاد	پرهیز از توجه افراطی
	مادری سهل‌گیر	ایجاد قوانین در خانه و پرهیز از سهل‌گیری در امور
	تنبیه‌گر ضعیف	ایجاد قواعد
	استقلال کم فرزند	دادن استقلال به فرزندان جهت انجام مسئولیت‌های خود و پرهیز از دخالت و کمک کردن
موفق نباش	آزاد باش	اعمال قوانینی جهت جلوگیری از آزادی زیاد
	کاش موفق شوی	پرهیز از کمال‌گرایی و فشار زیاد برای موفقیت فرزندان

برای سنجش روایی محتوایی بسته «سبک‌های فرزندپروری مبتنی بر سناریوهای زندگی»، محتوای هر مؤلفه توسط ۵ خبره برخط

ارزیابی شد که مشخصات آن‌ها در جدول ۴ بیان شده است. بر پایه آستانه پذیرفتنی برای ۵ خبره، $CVR=1.00$ به معنای پذیرش قطعی مؤلفه است؛ برای $CVI \geq 0.79$ نیز قابل قبول تلقی شد. این مقدار، نشان‌دهنده اتفاق نظر «عالی» میان خبرگان است.

جدول ۴: مشخصات خبرگان شرکت‌کننده در اعتبارسنجی ابزار پژوهش

کد خبره	تحصیلات	حوزه تخصصی
خبره ۱	دکتری روانشناسی	روانشناسی بالینی
خبره ۲	دکتری مشاوره	خانواده درمانی
خبره ۳	کارشناسی ارشد روان‌شناسی	روان‌سنجی
خبره ۴	کارشناسی ارشد بالینی کودک و نوجوان	روان‌درمانی کودک
خبره ۵	کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی	روان‌شناسی تربیتی

روایی محتوایی (CVI/CVR) به تفکیک جلسات در جدول ۵ بیان شده است.

جدول ۵: جدول یکپارچه روایی محتوایی (CVI /CVR) به تفکیک مؤلفه‌ها

ردیف	نام جلسه	CVR	وضعیت CVR	CVI	وضعیت CVI
۱	آشنایی با سناریوهای زندگی	۱	مطلوب	۰/۹۴	مطلوب
۲	بازشناسی پیام‌های والدی	۱	مطلوب	۰/۹۶	مطلوب
۳	حالات «من» و خودبازنگری والد	۱	مطلوب	۰/۹۲	مطلوب
۴	الگوهای تعامل والد- کودک	۱	مطلوب	۰/۸۶	مطلوب
۵	مهارت‌های ارتباطی حمایتی	۱	مطلوب	۰/۹۵	مطلوب
۶	مرزگذاری و پیامد منطقی	۱	مطلوب	۰/۹۱	مطلوب
۷	خودمراقبتی والد و تنظیم هیجان	۱	مطلوب	۰/۹۳	مطلوب
۸	برنامه عمل و نگهداشت تغییر	۱	مطلوب	۰/۹۲	مطلوب

برای سنجش میزان توافق متخصصان درباره محتوای بسته آموزشی، از ضریب کاپای کوهن استفاده شد. این شاخص عددی بین صفر تا یک است، که مقدار صفر نشان‌دهنده نبود توافق کامل بین دو کدگذار و مقدار یک نمایانگر بیشترین میزان توافق میان ارزیابان است. در مجموع، ۱۸۰ تصمیم‌دآوری (۵ رأی برای هر مؤلفه) ثبت شد. بر اساس محاسبات کاپای کوهن، تعداد پاسخ‌های تأیید و عدم تأیید شامل ۱۷۳ مورد تأیید و ۷ مورد عدم تأیید توسط صاحب‌نظران بود که محاسبه آن به صورت دستی انجام گرفت. میزان ضریب کاپا در این پژوهش برابر با ۰/۸۱٪ توافق بین ارزیابان به دست آمد که بیانگر سطح بسیار مطلوب و قابلیت اعتماد عالی میان داروان است.

بحث

پژوهش حاضر با هدف تدوین بسته آموزشی سبک‌های فرزندپروری مبتنی بر سناریوهای زندگی انجام شد. تحلیل داده‌های کیفی، نشان داد که میان هفت سناریوی زندگی «مهم نباش»، «کامل باش»، «هیچ کاری نکن»، «خودت نباش»، «بچه نباش»، «بزرگ نشو»، «موفق نباش» و الگوهای مشخص فرزندپروری، پیوند معناداری وجود دارد. در ادامه، هر یک از این یافته‌ها ابتدا در چارچوب نظری تحلیل رفتار متقابل و مبانی نظری مطرح شده در مقدمه تفسیر می‌شود و سپس از حیث همسویی یا ناهم‌سویی با پژوهش‌های پیشین مورد بررسی قرار می‌گیرد.

(۱) سناریوی «مهم نباش» → سبک فرزندپروری بی‌اعتنا: در چارچوب تحلیل رفتار متقابل، پیام‌های والدی «وجودت اهمیت ندارد/در دسر درست نکن» به تکوین سناریوی بی‌اعتنا می‌انجامد که در روابط نزدیک، بی‌اعتنایی عاطفی و «قطع تعامل» را طبیعی جلوه می‌دهد؛ انتقال این پیام‌ها به رابطه والد- کودک، نیاز به ارتباط و دلبستگی را تضعیف کرده و الگوی بی‌اعتنا را تقویت می‌کند (Ali et al., 2021; Stewart & Joines, 2012). همسو با این تبیین، پژوهش‌ها نشان داده‌اند، سبک بی‌اعتنا با افت مهارت‌های اجتماعی کودکان همراه است (Zakaei Far & Mousazadeh, 2020). تمایز یافته پژوهش حاضر در این است که این رفتار نه به عنوان «انتخاب آگاهانه»، بلکه به مثابه برآمد سناریوی ناخودآگاه والد تبیین می‌شود؛ از این رو مداخله، صرفاً مهارت‌محور نبوده و مستلزم بازشناسی سناریوی زندگی والد است.

(۲) سناریوی «کامل باش» → سبک فرزندپروری کمال‌گرا/مستبدانه: پیام «کامل باش» یکی از «دستورها/اناش‌های» شناخته شده در تحلیل رفتار متقابل

است که به معیارهای غیرواقع‌بینانه و عدم تحمل خطا منجر می‌شود. این الگو با «انتظارات نامتناسب» و کنترل بالا همپوشانی دارد و از سبک مقتدرانه بامریند که در آن انتظارات با سطح رشد کودک تنظیم می‌شود فاصله می‌گیرد (Baumrind, 1991). شواهد پژوهشی نشان داده‌اند که کنترل‌گری/استبداد والد با کمال‌گرایی ناسازگار در فرزندان مرتبط است (Besharat et al., 2011). یافته حاضر، ضمن همسویی با این پژوهش، ریشه کمال‌گرایی والد را به سطح سناریویی والد پیوند می‌زند.

۳) سناریوی «هیچ کاری نکن» → سبک فرزندپروری سهل‌گیر/حمایت‌افراطی: دستور «هیچ کاری نکن» در تحلیل رفتار متقابل به خودکارآمدی پایین و اجتناب از اقدام می‌انجامد؛ در رابطه والد-کودک، این سناریو به جایگزینی اقدام کودک با اقدام والد و «محافظت افراطی» ترجمه می‌شود. از منظر رشد انگیزشی، این سبک، خودمختاری و شایستگی کودک را تضعیف می‌کند. همسو با مدل‌های کلاسیک سبک‌های والدگری، سهل‌گیری با مشکلات خودتنظیمی و حل مسئله در کودکان همراه گزارش شده است (Maccoby, 1992; Esmaeili et al., 2021). افزوده پژوهش حاضر، ردیابی منشأ این الگو در سناریوی والد است.

۴) سناریوی «خودت نباش» → سبک مبتنی بر مقایسه اجتماعی/همسان‌سازی: پیام «خودت نباش» به تضعیف هویت فردی و جایگزینی آن با «ایده‌آل‌های برون‌زاد» می‌انجامد. بر اساس نظریه خودتعیین‌گری، حمایت از استقلال شرط اساسی رشد سالم است و تأکید افراطی بر همسان‌سازی و مقایسه، نیاز به خودمختاری را تضعیف می‌کند (Ryan & Deci, 2000). در بافت‌های جمع‌گرا، شدت این الگو بیشتر گزارش شده است (Fooladi et al., 2025). همسویی کلی دیده می‌شود؛ تمایز پژوهش حاضر این است که نشان می‌دهد حتی در این بافت‌ها، سبک‌های مقایسه‌محور می‌توانند با کاهش خلاقیت و اعتمادبه‌نفس کودکان همراه باشند و مداخله مؤثر مستلزم بازنگری سناریویی والد است.

۵) سناریوی «بچه نباش» → سبک فرزندپروری مستبدانه/بالغ‌انگاری زودرس: دستور «بچه نباش» کودک را به نقش‌پذیری فراتر از سن سوق می‌دهد و در والدگری، با انتظارات بزرگسالانه و تحمل پایین برای رفتارهای کودکان همراه است. این الگو، فشار هیجانی و احساس ناکافی بودن را در کودک افزایش می‌دهد. همسو با این تحلیل، بار پیامدهای انتظارات نامتناسب با افزایش خطر مشکلات روان‌شناختی گزارش شده است (Merikangas et al., 2009). افزون بر آن، پژوهش‌های اخیر نشان داده‌اند که مقتدرانه‌بودن والد با تقویت عزت‌نفس و عملکرد تحصیلی همبسته است و سبک‌های مستبدانه/سهل‌گیرانه آثار منفی‌تری دارند. عزت‌نفس در این میان میانجی است (Eftekhari et al., 2024). یافته حاضر توضیح می‌دهد چرا برخی والدین به‌سوی انتظارات نامتناسب سوق می‌یابند.

۶) سناریوی «بزرگ نشو» → سبک کودک‌محور افراطی: پیام «بزرگ نشو» به حفظ وابستگی و ممانعت از استقلال تدریجی کودک می‌انجامد؛ در رابطه والد-کودک، با نظارت افراطی، حمایت بیش‌ازحد و فرصت ندادن به تجربه‌های استقلال‌ی نمود می‌یابد. این الگو با مفهوم والدگری هلیکوپتری هم‌راستا است (Schiffman et al., 2014). ادبیات مداخله‌ای (مانند برنامه فرزندپروری مثبت) بر تعادل حمایت-استقلال تأکید دارد (Sanders et al., 2005). پژوهش حاضر نشان می‌دهد که ریشه این عدم تعادل ممکن است ترس سناریویی والد از دست‌دادن نقش باشد؛ بنابراین، بخش سناریومحور در بسته آموزشی می‌تواند نقطه اثر باشد.

۷) سناریوی «موفق نباش» → سبک غیرفعال/واگذارنده: در تحلیل رفتار متقابل «موفق نباش» به بازداری پیشرفت و اجتناب از رقابت/مسئولیت منجر می‌شود و در والدگری، به رهاسازی تصمیمات مهم و راهنمایی ناکافی ترجمه می‌گردد و پیام ضمنی «حלוصلت بمان» به کودک منتقل می‌شود. همسو با الگوهای کلاسیک، غفلت/واگذارنده با پیامدهای رشدی منفی همراه است (Baumrind, 1991) و شواهد تازه پیوند آن را با کاهش انگیزش پیشرفت نشان داده‌اند (Tardast et al., 2021). یافته حاضر، با افزودن بُعد سناریویی، مسیر انتقال بین نسلی بازداری موفقیت را برجسته می‌سازد.

در مجموع، تلفیق مبانی تحلیل رفتار متقابل با شواهد تجربی نشان می‌دهد که سناریوهای زندگی والدین می‌توانند زیرساخت الگوهای فرزندپروری باشند و از این مسیر بر پیامدهای رشدی کودک اثر بگذارند. سهم افزوده پژوهش حاضر، تبیین نظام‌مند «سناریو → سبک» است که توضیح می‌دهد چرا برخی سبک‌ها حتی با آموزش‌های مهارت‌محور پایدار می‌مانند؛ زیرا ریشه آن‌ها در دستورهای ناهشیار والد است. بر این اساس، بسته آموزشی تدوین شده باید به‌طور هم‌زمان دو سطح را هدف قرار دهد: ۱- سطح رفتاری (مهارت‌های ارتباطی حمایتی، مرزگذاری سازنده، واگذاری مسئولیت متناسب با سن)، ۲- سطح سناریویی/شناختی-هیجانی (بازشناسی پیام‌های والدی درونی‌شده، کار با «رانش‌ها/دستورها»، و بازنویسی داستان شخصی در نقش والد). این رویکرد دوسطحی، با توجه به بافت فرهنگی ایران و حساسیت به انتقال بین‌نسلی الگوها، می‌تواند اثربخشی پایدارتر مداخلات والدگری را تضمین کند؛ به‌ویژه برای سناریوهایی که در فرهنگ جمع‌گرا تشدید می‌شوند («خودت نباش»، «بزرگ نشو») یا در فضای فشار تحصیلی طبیعی‌سازی می‌گردند («کامل باش»).

نتیجه‌گیری

این پژوهش با رویکردی پدیدارشناسی توصیفی کلاسیکی، پرده از مکانیسم‌های پنهان و عمیقی برداشت که سبک‌های فرزندپروری را شکل می‌دهند. شناسایی هفت سناریوی زندگی تأثیرگذار از «مهم نباش» تا «موفق نباش» گواهی روشنی بر این واقعیت است که فرزندپروری صرفاً یک مهارت آموختنی نیست، بلکه ریشه در لایه‌های پیچیده تجارب زیسته والدین دارد. هر یک از این سناریوها همچون لنزی عمل می‌کنند که والدین از طریق آن جهان را می‌بینند و با فرزندان

خود ارتباط برقرار می‌کنند.

یافته‌های این پژوهش از چند جهت حائز اهمیت است: نخست آن که نشان می‌دهد بسیاری از الگوهای تربیتی ناکارآمد، ریشه در لایه‌های ناخودآگاه والدین دارند و محصول بازتولید تجربیات کودکی آنان هستند. برای نمونه، مادری که با سناریوی «کامل باش» رشد یافته است، ناخواسته همان معیارهای غیرواقع‌بینانه را به فرزندش تحمیل می‌کند. این یافته، اهمیت نگاه تحولی به مسائل فرزندپروری را برجسته می‌سازد. دوم آن که پژوهش حاضر توانسته است پیوندی معنادار میان نظریه تحلیل رفتار متقابل و پژوهش‌های فرزندپروری ایجاد کند. سناریوهای شناسایی شده نه تنها مفاهیم نظری مانند «حالت‌های نفسانی» و «تصمیمات کودکی» را عینیت بخشیده‌اند، بلکه نشان داده‌اند که این مفاهیم چگونه در بافت فرهنگی ایران تجلی می‌یابند. به‌ویژه، سناریوهایی مانند «خودت نباش» که بر اهمیت نظرات دیگران تأکید دارند، بازتابی از ارزش‌های جمع‌گرایانه در فرهنگ ایرانی هستند. سومین دستاورد مهم این پژوهش، ارائه چارچوبی کاربردی برای متخصصان است. بسته آموزشی تدوین شده، با تمرکز بر تغییر هم‌زمان «رفتارهای سطحی» و «الگوهای عمیق شناختی»، راهکاری جامع برای بهبود کیفیت فرزندپروری ارائه می‌دهد. این رویکرد دو سطحی می‌تواند اثربخشی مداخلات تربیتی را به‌طور معناداری افزایش دهد.

در بستر فرهنگی ایران که انتقال ارزش‌ها و الگوهای تربیتی عمدتاً به‌صورت شفاهی و بین‌نسلی صورت می‌گیرد، یافته‌های این پژوهش اهمیتی دوچندان می‌یابد. نتایج به‌وضوح نشان می‌دهد که برای ایجاد تغییر پایدار در سبک‌های فرزندپروری، نمی‌توان صرفاً به آموزش مهارت‌های سطحی اکتفا کرد، بلکه بازنگری در سناریوهای زندگی والدین نیز ضروری است. این پژوهش با آشکارسازی ارتباط عمیق بین تجربیات فردی والدین و الگوهای تربیتی آنان، گامی مهم در جهت درک جامع‌تر پدیده فرزندپروری برداشته است. دستاوردهای این پژوهش می‌تواند مبنایی ارزشمند برای طراحی برنامه‌های آموزشی، مداخلات بالینی و حتی سیاست‌گذاری‌های کلان در حوزه خانواده و تربیت فرزند فراهم آورد. فهم این سناریوهای زندگی، کلید درک بسیاری از چالش‌های فرزندپروری در جامعه امروز است.

محدودیت‌ها

این پژوهش با چند محدودیت همراه است: اجرای پژوهش در یک شهر و در جامعه‌ای نسبتاً همگن، که تعمیم‌پذیری نتایج را محدود می‌کند؛ تمرکز صرف بر مادران و نمونه‌گیری هدفمند داوطلبانه که می‌تواند با سوگیری گزینش همراه باشد؛ اتکای اصلی به مصاحبه و خودگزارشی با احتمال سوگیری مطلوبیت اجتماعی و خطای یادآوری؛ ماهیت کیفی و مقطعی پژوهش که امکان استنباط علی و تعمیم آماری را کاهش می‌دهد و داده‌های مشاهده‌ای/چندمنبعی در کنار مصاحبه‌ها وجود ندارد.

پژوهش‌های آینده

با وجود محدودیت‌هایی مانند تمرکز بر مادران و نمونه‌گیری محدود جغرافیایی، این پژوهش افق‌های جدیدی را برای پژوهش‌های آینده می‌گشاید. پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی با سه جهت‌گیری اصلی ادامه یابند: نخست، بررسی این سناریوها در جمعیت‌های متنوع‌تر (شامل پدران و مناطق مختلف فرهنگی). دوم، سنجش اثربخشی مداخلات مبتنی بر این چارچوب با روش‌های ترکیبی. و سوم، بررسی تأثیر تعدیل این سناریوها بر بهبود کیفیت روابط والد-فرزند در بلندمدت. همچنین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی، آزمون کمی مدل «سناریو ↔ سبک» و ارزیابی اثربخشی بسته سناریومحور در طرح‌های شبه‌آزمایشی دنبال شود.

تعارض منافع

نویسندگان مقاله هیچ‌گونه تعارض منافی را گزارش نکرده‌اند.

References

- Alagla, M., Al-Hussyeen, A., & Alhowaish, L. (2021). Parenting styles and preschool children's behaviour in a Saudi Arabian postgraduate dental setting. *European Archives of Paediatric Dentistry*, 22(2), 163-173. <https://doi.org/10.1007/s40368-020-00540-y>
- Ali, E., Letourneau, N., & Benzie, K. (2021). Parent-child attachment: A principle-based concept analysis. *SAGE Open Nursing*, 7. <https://doi.org/10.1177/23779608211009000>
- Asghari, F., Tarvardi Zadeh, Sh., & Saadat, S. (2015). The relationship between parenting patterns and attachment styles with psychological well-being in female students at Payame Noor University of Talesh. *Beyhagh*, 19(3), 57-67. https://beyhagh.medsab.ac.ir/article_698.html?lang=en

- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56-95. <https://doi.org/10.1177/0272431691111004>
- Berne, E. (1988). *Games people play: The psychology of human relationships*. Grove Press. <https://www.amazon.com/Games-People-Play-Psychology-Relationships/dp/0141040270>
- Besharat, M. A., Azizi, K., & Poursharifi, H. (2011). The relationship between parenting styles and perfectionism in children: A study of Iranian families. *Journal of Family Research*, 7(2). https://jfr.sbu.ac.ir/article_95961.html
- Derakhshanpour, F., Khaki, S., Shahini, N., Vakili, M. A., & Saghebi, S. A. (2016). The relationship between mothers' mental health and parenting style in children with attention deficit hyperactivity disorder. *Journal of Fundamentals of Mental Health*, 18(3), 151-155. <https://doi.org/10.22038/jfmh.2016.6876>
- Doinita, N., & Nijloveanu, D. (2015). Attachment and parenting styles. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 203, 199-204. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.08.282>
- Ebrahimi, I., & Zeinali, A. (2018). The model of causal relationship between parenting styles, attachment styles, and self-regulation among drug dependent individuals. *Addiction Research (etiadpajohi)*, 12(45), 91-112. <http://etiadpajohi.ir/article-1-1682-en.html>
- Eftekhari, H., Rezaeifard, A., & Izadi, S. (2024). Investigating the relationship between parenting style and academic achievement with the mediating role of students' self-esteem. *Research in Instructional Methods*, 2(3), 141-171. https://jrim.qom.ac.ir/article_3205.html?lang=en
- Esmaili, F., Tahmasebi, S., Mohammadi Arya, A., & Soltani, P. R. (2021). The relationship between parenting styles and moral development of preschool children mediated by children's attachment. *Iranian Rehabilitation Journal*, 22(3), 362-377. <https://rehabilitationj.uswr.ac.ir/article-1-2854-en.html>
- Farzadi, F., Behroozi, N., & Shahni Yeylagh, M. (2021). The causal relationship between parenting styles, attachment styles, and indiscipline with the mediation of emotional self-regulation, social skills, and theory of mind. *Family Psychology*, 3(2), 3-16. https://www.ijfpjournal.ir/article_245514.html?lang=en
- Fooladi, F., Hashemi, Z., & Meraji Saeed, P. S. (2025). Structural models of executive functions, parenting styles, moral development and empathy. *The Journal of New Thoughts on Education*, 21(2), 7-19. https://jontoe.alzahra.ac.ir/article_8387.html?lang=en
- Fowler, J. C. H., Groat, M., & Ulanday, M. (2013). Attachment style and treatment completion among psychiatric inpatients with substance use disorders. *The American Journal on Addictions*, 22(1), 14-17. <https://doi.org/10.1111/j.1521-0391.2013.00318.x>
- Hamidi, S., & Haji Alizadeh, K. (2017). A comparison of personality traits, attachment styles, and parenting styles in socially harmed girls and control group girls in Bandar Abbas. *Psychology and Educational Sciences Studies*, 3(2), 84-94. <http://uctjournals.com/farsi/archive/psychology/1396/summer/8.pdf>
- Karavasilis, L., Doyle, A., & Markiewicz, D. (2016). Associations between parenting style and attachment to mother in middle childhood and adolescence. *International Journal of Behavioral Development*, 27(2), 153-164. <https://doi.org/10.1080/0165025024400015>
- Kordestani, D., Pourhossein, R., Amiri, M., & Salari, M. (2012). The relationship between parenting styles and attention-deficit/hyperactivity disorder with children's attachment styles. *Psychological Sciences*, 41, 25-41. <https://www.magiran.com/paper/1080680/the-relationship-of-parenting-styles-and-attention-deficit-and-hyperactivity-disorder-with-children-s-attachment-styles?lang=en>
- Maccoby, E. E. (1992). The role of parents in the socialization of children: A historical overview. *Developmental Psychology*, 28(6), 1006-1017. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.28.6.1006>
- Merikangas, K. R., Nakamura, E. F., & Kessler, R. C. (2009). Epidemiology of mental disorders in children and adolescents. *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 11(1), 7-20. <https://doi.org/10.31887/DCNS.2009.11.1/krmerikangas>
- Mirderikvand, F., Sami, A., Mohammadi, A., Ahmadi, M., & Taheri, M. (2016). Predicting the parenting styles based on attachment styles and emotional intelligence. *Journal of Health Care*, 18(2), 120-130. <https://hcjournal.arums.ac.ir/article-1-546-en.html>
- Millings, A., Walsh, J., Hepper, E., & O'Brien, M. (2012). Good partner, good parent: Responsiveness mediates the link between romantic attachment and parenting style. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 39(2), 170-180. <https://doi.org/10.1177/0146167212468333>

- Mirdamadi, M., Hassanzadeh, S., Gholamali Lavasani, M., & Vakili, S. (2022). Parenting methods of mothers of children with attention-deficit/hyperactivity disorder: A systematic review. *Empowering Exceptional Children*, 13(1), 38-45. https://www.ccciranj.ir/article_139627.html?lang=en
- Mohrabinia, M., Talebzadeh Shushtari, L., & Khorshidzadeh, M. (2022). Development of a competent parenting education package with a schema therapy approach. *Qualitative Research in Behavioral Sciences*, 1(1), 1-18. https://qrbs.birjand.ac.ir/article_2057.html?lang=en
- Nejati, A., Mousavi, R., Roshan Chelci, R., & Mahmoodi Gharaei, J. (2016). The effectiveness of child-parent relationship therapy (CPRT) group interventions on improving parenting in mothers of children aged 8 to 11 with attention- deficit/hyperactivity disorder (ADHD). *Clinical Psychology*, 8(1), 37-49. https://jcp.semnan.ac.ir/article_2225.html?lang=en
- Rahimi Ahmadabadi, S., Kalantari, M., Abedi, M. R., & Modarres Gharavi, S. M. (2017). The role of parent- child relationship, attachment styles, and family functioning in the development of gender dissatisfaction. *Journal of Fundamentals of Mental Health*, 20(1), 49-57. https://jfmh.mums.ac.ir/article_10058.html?lang=en
- Rezaei, M. A., Taherifar, Z., & Farahani, H. (2022). The relationship between parenting styles and social anxiety symptoms: The mediating role of interpersonal sensitivity and the moderating role of suppression. *Journal of Applied Psychological Research*, 13(3), 311-325. https://japr.ut.ac.ir/article_90121.html?lang=en
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self- determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well- being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- Sanders, M. R., & Prinz, R. J. (2005). The Triple P system: A multi- level, evidence- based, population approach to the prevention and treatment of behavioral and emotional problems in children. *The Register Report*, 31, 42-46. <https://espace.library.uq.edu.au/view/UQ:108241>
- Sepahi, M., Rastgoo Moghadam, M., & Asadi Younesi, M. R. (2023). The role of parents in satisfying the basic psychological needs of children: A systematic review. *Qualitative Research in Behavioral Sciences*, 2(1), 59-72. <https://doi.org/10.22077/qrbs.2024.7803.1044>
- Schiffirin, H. H., Liss, M., Miles- McLean, H., Geary, K. A., Erchull, M. J., & Tashner, T. (2014). Helping or hovering? The effects of helicopter parenting on college students' well- being. *Journal of Child and Family Studies*, 23(3), 548-557. <https://doi.org/10.1007/s10826-013-9716-3>
- Stewart, I., & Joines, V. (2012). *TA today: A new introduction to transactional analysis* (2nd ed.). Lifespace Publishing. <https://www.amazon.com/Ta-Today-Introduction-Transactional-Analysis/dp/1870244028>
- Tardast, K., Amanuelahi, A., Rajabi, G., Aslani, K., & Shiralinia, Kh. (2021). The effectiveness of acceptance and commitment-based parenting education on children's anxiety and the parenting stress of mothers. *Payesh*, 20(1), 91-107. <http://payeshjournal.ir/article-1-1387-en.html>
- Vos, J., & Van Rijn, B. (2021). The evidence- based conceptual model of transactional analysis: a focused review of the research literature. *Transactional Analysis Journal*, 51(2), 160-201. <https://doi.org/10.1080/03621537.2021.1904364>
- Vos, J., & Van Rijn, B. (2022). The effectiveness of transactional analysis treatments and their predictors: A systematic literature review and explorative meta-analysis. *Journal of Humanistic Psychology*, 1-37. <https://doi.org/10.1177/00221678221117111>
- Zarrinkelk, H. R., & Tabatabaei Borzouki, S. (2012). The relationship between attachment styles and perceived parenting styles with spiritual experiences and religious practices. *Developmental Psychology (Iranian Journal of Developmental Psychology)*, 31(8), 305-313. https://journals.iau.ir/article_512258.html?lang=en
- Zakaei Far, A., & Mousazadeh, T. (2020). The role of parenting styles in predicting social development of preschool children aged 5 and 6. *Social Psychological Research*, 10(37), 87-100. https://www.socialpsychology.ir/article_109698.html?lang=en

